

*Studium wpływu zespołu siłowni wiatrowych
na krajobraz kulturowy
gminy Dębica Kaszubska*

Powiat słupski w 1932 r.

Autor opracowania:

mgr inż. Dominika Szerniewicz

grudzień 2025

Wstęp, materiały wyjściowe	3
Metoda opracowania studium	4
1. Prawne podstawy ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego w planowaniu przestrzennym	5
2. Audyt krajobrazowy województwa pomorskiego	6
3. Ochrona zabytków i krajobrazu kulturowego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dębica Kaszubska	6
4. Ogólna charakterystyka krajobrazu kulturowego w rejonie lokalizacji elektrowni wiatrowych	7
4.1. Krajobraz przyrodniczy	7
4.1.1. Ochrona krajobrazu przyrodniczego	8
4.2. Krajobrazu kulturowy – rys historyczny	9
4.2.1. Zabytkowe elementy obecnego zagospodarowania	10
4.2.2. Zabytki archeologiczne występujące na obszarze objętym miejscowym planem zagospodarowania w obr. Jawory, Budowo	18
5. Analiza możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych w krajobrazie kulturowym gminy	19
5.1. Uwagi ogólne	19
5.2. Ocena i ochrona komponentów kulturowych krajobrazu – sylwet i dominant historycznych	19
6. Wnioski i wytyczne do aktów planowania przestrzennego w zakresie badanych lokalizacji elektrowni wiatrowych	22
Część graficzna opracowania: Plansza – Studium wpływu siłowni wiatrowych na krajobraz kulturowy gminy Dębica Kaszubska – obserwacje terenowe Panoramy/Symulacje 1 - 43	

Wstęp, materiały wejściowe:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dębica Kaszubska (Uchwała Nr VI/30/2011 Rady Gminy Dębica Kaszubska z dnia 30 marca 2011 r. z późniejszymi zmianami);
- wniosek z dnia 27.01.2025 r., znak: ZND.5150.5.2025.KB Delegatury w Słupsku Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębach Jawory i Budowo w gminie Dębica Kaszubska;
- Uchwała Gminy Dębica Kaszubska Nr IX/104/2024 r. z dnia 19 grudnia 2024 roku o przystąpieniu do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego przedmiotem jest przeznaczenie pod lokalizację elektrowni wiatrowych wraz ze strefą oddziaływania oraz infrastrukturą towarzyszącą na terenach w obrębach Jawory i Budowo. Na tych terenach planuje się lokalizację 8 wież elektrowni wiatrowych o maksymalnej całkowitej wysokości do 300 m każda i maksymalnej średnicy wirnika wraz z łopatami do 200 m. Elektrownie wiatrowe o tej wysokości tworzą znaczące dominanty w krajobrazie.

Literatura, źródła:

- Alicja Świetlicka, Elżbieta Wiśławska, Słownik historyczny miast i wsi województwa słupskiego, Słupsk 1998;
- Zbigniew Talewski, Historia i osobliwości niektórych wsi z terenu gminy Dębica Kaszubska [w:] Naji Gochë: regionalny magazyn społeczno-kulturalny, nr 2, Borowy Młyn 2009;
- Słupsk i Ziemia Słupska od średniowiecza do współczesności, red. Wojciech Skora, Agnieszka Teterycz-Puzio, Słupsk 2021;
- Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Doliny Słupi” (uchwała Sejmiku Województwa Pomorskiego nr 118/X/24 z dnia 20 grudnia 2024 r.);
- Karty ewidencyjne zabytków oraz dokumentacje konserwatorskie w zbiorach Delegatury w Słupski Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

* * *

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2024 r. poz 1130 z późn. zm.) za zakres przedmiotowy w planowaniu i zagospodarowaniu uznaje się ład przestrzenny i zrównoważony rozwój. Przez pojęcie ładu przestrzennego według ustawy należy rozumieć „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne”. W zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się m.in.: walory architektoniczne i krajobrazowe, wymagania ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.

Niniejsze opracowanie ma za zadanie określenie warunków realizacji elektrowni wiatrowych na terenie gminy Dębica Kaszubska minimalizujących ich ewentualny wpływ na krajobraz kulturowy. Podstawowym zadaniem było zidentyfikowanie obszarów

ekspozycji historycznych sylwet miejscowości oraz ich dominant architektonicznych i tym samym określenie granic obszaru, na którym możliwa jest bezkolizyjna lokalizacja wież elektrowni. Obserwacją i analizą wpływu planowanego zespołu 8 wież w obrębach Jawory i Budowo objęto także obszary poza granicami terenu objętego planem, położone w gminach Dębica Kaszubska, Czarna Dąbrówka oraz Kołczygłowy.

Sporządzając niniejsze studium wpływu elektrowni wiatrowych na krajobraz kierowano się podstawową zasadą:

- zapewnienie ochrony ekspozycji historycznych dominant kulturowych o walorach zabytkowych, jak sylwety układów przestrzennych (wiosek, zespołów pałacowo-parkowo-folwarcznych) i ich dominant, jak wieże kościelne i inne, poprzez określenie stref ekspozycji tych dominant objętych zakazem lokalizacji wież.

Analizę terenu i poszczególnych widoków przeprowadzano z dróg wojewódzkich DW 210 i DW 212), dróg powiatowych, gminnych oraz lokalnych traktów o nawierzchni umożliwiającej przejazd.

Wnioski będące wynikiem badań nad możliwością budowy elektrowni wiatrowych powinny być podstawą ustaleń planistycznych związanych z lokalizacją elektrowni wiatrowych, a także innych dominant na terenie objętym sporządzanym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w obrębach Budowo i Jawory.

* * *

Opracowanie przedstawiono w formie tekstowej i graficznej. Część tekstowa zawiera uwarunkowania, w tym stwierdzone wartości krajobrazu kulturowego gminy Dębica Kaszubska i fragmentów gmin Kołczygłowy i Czarna Dąbrówka oraz wnioski i wytyczne do lokalizacji elektrowni wiatrowych. Na część graficzną składają się: dokumentacja fotograficzna z symulacjami elektrowni wiatrowych oraz mapa Studium wpływu zespołu siłowni wiatrowych na krajobraz kulturowy gminy Dębica Kaszubska. Dokumentacja fotograficzna – panoramy/symulacje, przedstawia charakter krajobrazu oraz symulowane zmiany w krajobrazie spowodowane budową zespołu elektrowni wiatrowych. Na planszy przedstawiono: zasięg obserwacji terenowych prowadzonych z dróg publicznych i potencjalne oddziaływanie inwestycji na krajobraz w wybranych punktach ekspozycji.

Metoda opracowania studium

Pracę nad studium wpływu zespołów siłowni wiatrowych na krajobraz kulturowy gminy Dębica Kaszubska podzielono na trzy zasadnicze etapy:

- 1) zebranie wiedzy n.t. zasobów środowiska kulturowego i przyrodniczego na podstawie dostępnych opracowań dla gminy i innych materiałów (por. pkt materiały wyjściowe);
- 2) przeprowadzenie obserwacji terenowych (wyłącznie z dróg publicznych – przestrzeni publicznych) ekspozycji chronionych elementów krajobrazu kulturowego i sporządzenie inwentaryzacji fotograficznej krajobrazu (zasięg obserwacji przedstawia plansza);
- 3) wykonanie symulacji przedstawiających krajobraz po realizacji zespołów siłowni wiatrowych;
- 4) sformułowanie wniosków i warunków ochrony krajobrazu kulturowego gminy Dębica Kaszubska do aktów planowania przestrzennego.

Badaniu podlega zespół 8 elektrowni zlokalizowanych w sąsiedztwie wsi Jawory, które planuje się o maksymalnych możliwych parametrach: 300 m wysokość całkowita elektrowni, 200 m średnica turbiny elektrowni.

We wskazanym zakresie obserwacji zebrano niezbędną wiedzę o komponentach krajobrazu kulturowego, które składają się na tożsamość kulturową omawianego obszaru. Rozpatrzono widokowe powiązania i ewentualne kolizje, które wystąpią w krajobrazie w następstwie wybudowania zespołu siłowni wiatrowych.

Inwentaryzację i materiał fotograficzny zebrano w październiku 2025 r. Ze względu na specyfikę opracowania (obserwacja warunków ekspozycyjnych) jest to dosyć korzystny okres dla prac analitycznych – fizjonomia krajobrazu posiada o tej porze roku syntetyczną formę. Przerzedzone listowie na drzewach i poszycie terenu, pozwalają na czytelniejsze określenie ekspozycji sylwet wsi i ich dominant – pełną percepcję, wyodrębnienie i identyfikację komponentów krajobrazu w głębokich perspektywach. Symulacje / widoki przedstawiają planowane siłownie w okresie, kiedy zieleń w mniejszym stopniu maskuje poszczególne elementy krajobrazu – symulacje określają więc w pełnym zakresie stopień wpływu na krajobraz. Potencjalne kolizje w krajobrazie kulturowym są analizowane / przedstawiane w najbardziej agresywnej formie. Okres pełnej wegetacji fauny będzie sprzyjać łągodzeniu występujących dysonansów w pejzażu i zacierać percepcję.

Analizie poddano następujące elementy krajobrazu:

- ekspozycję z dróg publicznych (w punktach węzłowych) na sylwety historycznych układów ruralistycznych wraz z ich dominantami, jeżeli takie występowały (na podstawie obserwacji własnych),
- widoki z wnętrza układów ruralistycznych, jeżeli istniało ryzyko zakłócenia ekspozycji krajobrazu kulturowego (na podstawie obserwacji własnych),
- cenne osie widokowe, panoramy, otwarcia, ciągi widokowe, punkty widokowe na stwierdzone wartościowe krajobrazy lub wyróżniające się komponenty krajobrazu (na podstawie obserwacji własnych),
- eksponowane w krajobrazie i stanowiące jego walor formy geomorfologiczne, szczególnie wyniesienia, pofałdowania terenu, doliny rzek, misy jezior i inne,
- usytuowanie i rodzaj stałych elementów infrastruktury technicznej, które współtworzą krajobraz, tj. linie napowietrznej sieci elektroenergetycznej, istniejący zespół elektrowni wiatrowych w okolicach Dobieszewa.

Krajobraz analizowano na fragmentach dróg znajdujących się poza gminą oraz prowadzących przez jej teren.

Biorąc pod uwagę ukształtowanie terenu oraz jego warstwę kulturową i przyrodniczą, panoramy wykonano z następujących punktów:

- z których będzie szczególnie eksponowany krajobraz kulturowy wraz z projektowanymi elektrowniami wiatrowymi,
- z kulturowych i przyrodniczych elementów krajobrazu, które nie znajdują się w zasięgu oddziaływania siłowni wiatrowych, ale dokumentują walor lokalny krajobrazu,
- z miejsc, gdzie otwierają się widoki charakterystyczne dla obszaru gminy i w zasięgu oddziaływania elektrowni.

1. PRAWNE PODSTAWY OCHRONY ZABYTKÓW I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO W PLANOWANIU PRZESTRZENNYM

Podstawowym aktem prawa regulującym ochronę zabytków jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292).

W art. 4 tej ustawy określono zasady ochrony zabytków polegające na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu m.in.: zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków przez odpowiednie zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, uwzględnianie działań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Ustalenia ochrony w planowaniu przestrzennym są jedną z form ochrony zabytków (art.7). Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami obowiązkowo uwzględnia się m.in. przy określaniu ustaleń planów ogólnych gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (art.18, ust.1).

Krajobraz kulturowy zdefiniowany w ustawie, jest to postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie

uksztaltowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka. Ponadto realizując niniejsze studium zwracano uwagę także na **otoczenie zabytku** – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Formami ochrony zabytków są: 1) wpis do rejestru zabytków; 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa; 2) uznanie za pomnik historii; 3) utworzenie parku kulturowego; 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego (art.7).

W planowaniu przestrzennym – ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (ze zmianami) ustala w art. 15 obligatoryjne elementy planu miejscowego i jest to m.in. zasada ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej. Uwzględnia się tu w szczególności ochronę zabytków nieruchomych: 1) objętych formami ochrony, o których mowa w art. 7, wraz z ich otoczeniem; 2) ujętych w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków.

Art. 1 ust. 2 ww. ustawy mówi, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza m.in.: wymagania ładu przestrzennego, w tym urbanistyki i architektury; walory architektoniczne i krajobrazowe; wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.

Jednocześnie ta sama ustawa określa kompetencje właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków w zakresie uzgodnienia projektu aktu planowania przestrzennego (miejscowego planu lub planu ogólnego).

2. AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Z dniem 1 października 2025 roku wszedł w życie Audyt krajobrazowy województwa pomorskiego przyjęty uchwałą nr 190/XVII/25 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 lipca 2025 w sprawie uchwalenia Audytu krajobrazowego województwa pomorskiego.

Na terenie gminy Dębica Kaszubska zlokalizowano krajobrazy priorytetowe: „Dolina rzeki Słupi na południe od Słupska” (kod:22-313.43-46) „Słupiańskie zbiorniki zaporowe” (22-314.46-29), „Dolina rzeki Słupi od Grabówka do Jeziora Żukowskiego” (22-314.46-66) i „Mokradła Grabówka” (22-314.46-24). Obszary ww. są zlokalizowane wzdłuż zachodniej i południowej granicy gminy.

Teren lokalizacji elektrowni wiatrowych w obrębach Jawory i Budowo leży poza ustanowionymi krajobrazami priorytetowymi.

3. OCHRONA ZABYTEKÓW I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DĘBNICA KASZUBSKA

W studium w części Uwarunkowania wyszczególniono obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Stwierdzono, że: „Historyczna zabudowa to głównie pałace oraz nieliczne kościoły. Z zabudowy wiejskiej zachowało się niewiele, głównie budynki mieszkalne i gospodarcze z końca XIX wieku i początku XX w. „.

W studium w części Kierunki określono ogólnie zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym: w kształtowaniu krajobrazu kulturowego gminy będzie próba nawiązania do cech regionalnych. Powinno to dotyczyć zarówno wysokości zabudowy, rodzaju i kolorystyki dachu, wielkości działek budowlanych oraz sposobu lokalizowania zabudowy na

poszczególnych działkach budowlanych. Szczegółowiej zapisano zasady ochrony cmentarzy i parków, w obrębie których „obowiązuje ochrona układu przestrzennego historycznego, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych elementów małej architektury”.

W studium wyznaczono potencjalne obszary lokalizacji elektrowni wiatrowych, zastrzegając, że „lokalizacja farm wiatrowych wymaga szczegółowych badań wpływu inwestycji na środowisko i zgodnie z przepisami odrębnymi może być koniecznym sporządzenie ocen oddziaływania na środowisko, zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W studium proponuje się zachować bezpieczne odległości od projektowanych siłowni wiatrowych do najbliższej zabudowy na poziomie określonym przez właściwe przepisy i specjalistyczne opracowania wykonane na potrzeby konkretnej inwestycji”.

4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU W REJONIE LOKALIZACJI ELEKTROWNI WIATROWYCH

Gmina Dębica Kaszubska położona jest w północno-zachodniej części województwa pomorskiego i południowo-wschodniej powiatu słupskiego. Przez gminę przebiega droga wojewódzka DW 120, łącząca Słupsk z Unichowem, w rejonie którego dochodzi do DW 121. Z obu ww. dróg analizowano potencjalny wpływ wież elektrowni wiatrowych na krajobraz. Także z dróg powiatowych, m.in.: Dębica Kaszubska-Dobieszewo-Gogolewko-Maleniec, Motarzyno-Kotowo, Budowo-Jawory. Miejsce lokalizacji 8 wież elektrowni wiatrowych w obrębach Budowo i Jawory leży w pld.-wschodniej części gminy, w dolinie rzeki Skotawy, przy granicy z gminami Czarna Dąbrówka i Kołczygłowy.

4.1. KRAJOBRAZ PRZYRODNICZY

Według fizyczno-geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego gmina Dębica Kaszubska leży w obrębie trzech mezoregionów:

Wysoczyzny Damnickiej – obszar położony pomiędzy dolinami Słupi i Łeby. Zajmuje północną część gminy, charakteryzuje równinne lub lekko faliste ukształtowanie terenu. Wysokości wahają się od 75 m n.p.m. do 100 m. Deniwelacje są tu niewielkie. Ta część gminy charakteryzuje się małą ilością zbiorników wodnych w stosunku do południowej części. Krajobraz urozmaica rzeka Graniczna stanowiąca. Przez środek mezoregionu przepływa rzeka Łupawa. Na tym terenie jest stosunkowo mało lasów.

Równina Słupska zajmuje niewielki fragment w północno- zachodniej części. Charakteryzuje się rozległymi płaskimi obniżeniami. Wysokości tej części równiny kształtują się na poziomie od 25 do 50 metrów.

Wysoczyzna Polanowska obejmuje południową i centralną część gminy o pagórkowatym urzeźbieniu. rozczłonkowane są dolinami rzek Słupi i Skotawy wraz z dopływami a także występującymi licznymi w tej części jeziorami z największym zbiornikiem gminy jeziorem Głębokie występującym w rejonie miejscowości Gałęzów. Obszar charakteryzuje się małą ilością jezior i dużą lesistością. Występuje tu Park Krajobrazowy Dolina Słupi i kilka mniejszych rezerwatów. przepływają tu rzeki: Słupia, Skotawa i Graniczna.

Tak więc pod względem rzeźby terenu: północna część gminy, obszar równinny, mało urozmaicony, wysokości 75-100 m n.p.m.; zachodnia część gminy - płaskie obniżenie morfologiczne – wysokości na poziomie 40-60 metrów, deniwelacje od 25 do 50 metrów;

Centralna część gminy - rozległa dolina terasowa rzeki Skotawy

Południowy zachód gminy – rzeka Słupia (wraz z jeziorami i zbiornikami zaporowymi) – falista wysoczyzna. Południe gminy - obszar różnicowany, pagórkowaty, wysokości rzędu 120 - 130 m n.p.m., deniwelacje 70 mnp., wysoczyznę przecinają doliny rzek.

Obszar wskazany pod lokalizację elektrowni wiatrowych leży na terenie Wysoczyzny Polanowskiej.

4.1.1. OCHRONA KRAJOBRAZU PRZYRODNICZEGO

Park krajobrazowy „Dolina Słupi”

Utworzony 8 grudnia 1981 r. na mocy uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Słupsku (Uchwała WRN nr X/42/81 w sprawie utworzenia Parku Krajoznawczego „Dolina Słupi” oraz obszarów chronionego krajobrazu). Po zmianie administracyjnej zatwierdzony uchwałą Nr 146/VII/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 kwietnia 2011 r. obejmujący dolinę rzeki Słupia wraz z otuliną, w tym m.in. obszary na terenie analizowanym w granicach gmin: Czarna Dąbrówka, Dębica Kaszubska i Kołczygłowy. Teren wskazany pod lokalizację elektrowni wiatrowych w obrębach Jawory i Budowo znajduje się poza granicą Parku Krajobrazowego, na terenie otuliny.

Plan Ochrony Parku Krajobrazowego „Doliny Słupi” przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego nr 118/X/24 z dnia 20 grudnia 2024 r., opublikowany w styczniu 2025 r. reguluje na 20 lat ochronę obszaru Parku, wskazując obiekty i obszary o wartościach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych oraz ustalając uwarunkowania i kierunki ich ochrony. Teren Parku uznano „za obszar nieprzydatny dla lokalizacji nowych linii energetycznych wysokich i najwyższych napięć oraz lokalizacji obiektów energetyki wiatrowej”.

Obszar planowanej lokalizacji 8 wież elektrowni wiatrowych w obrębach Jawory i Budowo położony jest poza granicami Parku. Niemal cała gmina Dębica Kaszubska leży w otulinie parku krajobrazowego.

Do otuliny Parku odnosi się § 19 Planu, w którym znajdują się rekomendacje do uwzględniania w nowych lub zmienianych planach ogólnych i in. dokumentach planistycznych, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych Parku, obowiązujące w otulinie otaczającej Park, m.in. w gm. Dębica Kaszubska, w tym: *„utrzymanie otwartego charakteru stref korytarzy ekologicznych wychodzących poza Park; zmniejszanie uciążliwości istniejących i ochrona przed tworzeniem nowych barier migracyjnych, w szczególności barier osadniczych i komunikacyjnych”.*

Rezerваты przyrody

Na terenie analizowanym zlokalizowano rezerваты przyrody:

„Źródłkowe Torfowisko” utworzony w drodze Rozporządzenia Nr 24/08 Wojewody Pomorskiego z dnia 7 listopada 2008r. położony na terenie Leśnictwa Podwilczyn, w obrębie ewidencyjnym Krzynia, poza obszarem lokalizacji elektrowni wiatrowych w obrębach Jawory i Budowo.

Pomniki przyrody:

Na obszarze gminy Dębica Kaszubska znajdują się 53 pomniki przyrody: pojedyncze drzewa, w tym w granicach analizowanego obszaru: aleja lipowa przy drodze Budowo – Niepogłędzie, działka 155/1, obręb Niepogłędzie.

Obszary Natura 2000:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Dolina Rzeki Słupi” (kod obszaru PLH 220052), obejmujący dolinę rzeki Słupi od Sulęcyna do ujścia, wraz z jej dopływami,
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Dolina Słupi” (kod obszaru PLB 220002), obejmujący dorzecze środkowego odcinka rzeki Słupi oraz jej dopływów: Bytowej i Skotawy.

Obszary te są położone poza planowanym zespołem elektrowni wiatrowych w obrębach Jawory i Budowo.

4.2. KRAJOBRAZU KULTUROWY – RYS HISTORYCZNY

Na krajobraz kulturowy gminy Dębica Kaszubska składają się ślady działalności człowieka od epok kamiennych po średniowiecze (krajobraz archeologiczny). Na terenie gminy znajduje się 330 stanowisk archeologicznych. Są to m.in. stanowiska określone jako osady kultury wczesnośredniowiecznej, późnośredniowiecznej, wielbarskiej, łużyckiej, a także cmentarzyska. Na terenie objętym planem w obrębach Jawory i Budowo zewidencjonowano 15 stanowisk archeologicznych

Istniejąca obecnie sieć osadnicza jest w zasadniczy zrębie wynikiem kolonizacji średniowiecznej. Procesy kolonizacyjne XIII i XIV wieku były znaczącym zjawiskiem w dziejach Pomorza Zachodniego, w tym także ziemi słupskiej. Ukształtowały one krajobraz kulturowy, który przetrwał w zasadzie do dnia dzisiejszego. Istnienie większości wsi na badanym obszarze odnotowano w XIII-XIV w., a do najstarszych należą Dębica Kaszubska, Gogolewo, Gałąźnia Wielka (XII w.). Działalność kolonizacyjną realizowali książęta oraz bogate rody rycerskie. W średniowieczu lennikami książęcymi, posiadaczami największych dóbr w tym regionie były rody Zitzewitz, Pirch i Puttkamer. Powstają kościoły, z których niewiele dotrwało do dzisiejszych czasów. Do najstarszych z istniejących kościołów zaliczają się świątynie w Budowie i Motarzynie (XIII-XIV w.), Dębicy Kaszubskiej (XVI w.).

Ziemia słupska do XVI wieku (z incydentami przynależności do Krzyżaków, Polski) znajdowała się w ramach księstwa pomorskiego pod dynastią Gryfitów, której książęta w swojej tytulaturze używała nazwy *dux Cassuborum* – książę Kaszubów. Po bezpotomnej śmierci księcia Bogusława XIV w 1637 r., kraina została przejęta przez Brandenburgię, a niedługo wraz z nią przyłączona do Królestwa Pruskiego. W 1815 r. następuje zjednoczenie Pomorza Przedniego i Tylnego w jeden organizm w granicach Królestwa Prus. Utworzono Prowincję Pomorze (Provinz Pommern).

W XVI-XVIII w. następował wzrost koncentracji ziemi w rękach zamożnej szlachty. Powstawały wielkie majątki ziemskie, na XVIII w. datuje się dwory w Budowie, Nożynku (już nie istniejące), Gałąźni Małej oraz starszą strukturę pałacu w Niepogładziu. Nadal istniały duże gospodarstwa chłopskie, liczące nawet powyżej 100 ha. Taka struktura przetrwała bez większych zmian do II wojny światowej.

Rezydencje i zabudowania folwarczne lokalizowano zwykle poza zabudową zagrodową chłopów, nie ingerując w układy ruralistyczne.

W 4 ćw. XIX w., po zakończeniu wygranej dla Prus wojny francusko-pruskiej (1871 r.), nastąpił rozwój gospodarczy państwa pruskiego. Na skalę większą niż dotychczas zaczęto budować drogi i linie kolejowe. Zbudowano wówczas kolej normalnotorową przez obszar powiatu słupskiego z zachodu na wschód (linia Szczecin - Stargard – Białogard – Koszalin – Słupsk - Lębork-Gdańsk) oraz z północy na południe (linia Ustka – Słupsk – Miastko – Szczecinek – Piła – Poznań). W latach 1894-1906 powstała linia kolejowa (w ramach budowy Kolei Doliny Słupi). Pierwszym fragmentem trasy był odcinek? oddany 15 sierpnia 1894 r. na linii Słupsk – Dębica Kaszubska. W 1905 r. linia docierała do Motarzyna, a 1 sierpnia 1906 r. uruchomiono linię do Budowa.

XIX wiek to też okres rozbudowy i modernizacji folwarków. Budowane są także nowe rezydencje, takie jak: okazałe pałace w Motarzynie, Kartkowie, Jaworach, Niepogładziu (rozbudowa starego dworu) i Unichowie.

Do ważnych inwestycji na początku XX w., mających wpływ na krajobraz, należy budowa elektrowni wodnych na rzece Słupi: Gałąźnia Mała (1912-1914, 1920), Strzegomino/Konradowo (1922-1924), Krzynia (1925-1926).

Po 1945 r. dawne majątki zagospodarowywano przez państwowe gospodarstwa rolne. Dwory i pałace zajmowano na biura i mieszkania. Parki marniały, zaniedbane zarastające samosiejkami i np. z rezydencji i folwarku w Budowie pozostały relikty.

15 stycznia 1946 r. Ministerstwo Ziem Odzyskanych wydało zarządzenie w sprawie rozpoczęcia zorganizowanej akcji przesiedlenia ludności niemieckiej z Polski

do Niemiec. Na mocy tego zarządzenia wysiedlono także ludność miejscową. Na podstawie kolejnego Zarządzenia Ministerstwa Ziem Odzyskanych z 6 kwietnia tegoż roku weryfikowano miejscową ludność - Kaszubów i nadawano obywatelstwo polskie ludności zweryfikowanej. Weryfikacja narodowościowa w powiecie i mieście Słupsku trwała właściwie już od początku 1945 r. Pod koniec 1950 r. w powiecie słupskim było 679 osób zaliczanych do ludności autochtonicznej. Kaszubi byli traktowani jak obywatele drugiej kategorii. Część została pozbawiona swojego domu i wywieziona do Niemiec, część pozostała, jeszcze inni sami dobrowolnie wyjechali z Polski. Powstawanie pustek po opuszczonych, niszczonych zagrodach miało istotny wpływ na stan zachowania czytelności układów wiejskich i nasycenia zabudową o wartościach kulturowych.

Po transformacji ustrojowej i likwidacji PGR-ów w latach 80.XX w. następuje zjawisko prywatyzacji dawnych folwarków i rezydencji. Natomiast w zabudowie wiejskiej, zagrodowej znikają ryglowe budynki mieszkalne i towarzysząca im zabudowa gospodarcza. Powszechnym zjawiskiem jest zanik tradycyjnych form zabudowy i elementów architektonicznych, w tym stolarek okiennych i drzwiowych, detalu i elementów wystroju. Powstaje zabudowa bez związku z tradycją lokalną. Wpływ tych destrukcyjnych i powolnych procesów jest bardzo widoczny w krajobrazie kulturowym odbieranym współcześnie.

4.2.1. ZABYTEKOWE ELEMENTY OBECNEGO ZAGOSPODAROWANIA

Planowana budowa zespołu 8 elektrowni wiatrowych w obrębach Jawory i Budowo wymaga weryfikacji w kontekście zasięgu ekspozycji (na przedpolach, w tle lub bezpośrednim sąsiedztwie) na historyczne wartości krajobrazu kulturowego.

Analizując krajobraz kulturowy na terenie objętym obserwacją skupiono się przede wszystkim na zabytkach stanowiących architektoniczne lub kompozycyjne dominanty przestrzenne: układy ruralistyczne, budowle kubaturowe, jak kościoły wieżowe, pałace, dwory, parki, cmentarze. Są to elementy posiadające formy wyraźnie zarysowane w krajobrazie. Uwzględniono zabytki wpisane do rejestru zabytków oraz w wojewódzkiej ewidencji zabytków (WEZ). Bez obiektów w gminnej ewidencji zabytków (GEZ), ponieważ obecnie jest sporządzana aktualna baza GEZ gminy Dębica Kaszubska.

BUDOWO

Wieś w gminie Dębica Kaszubska, położona przy DW 210.

Wymieniana (Budow) w dokumentach z 1446 r., 1466 r. Lenno rodu von Zitzewitz. Pozostała w posiadaniu tej rodziny do 1945 r. Prawdopodobnie w XIV w. zbudowano kościół (w literaturze datowany także na XIII/XIV lub XV, XVI w.). W końcu XVIII w. była to duża wieś z dwoma folwarkami i około 50 domostwami. Na koniec XVIII w. datuje się budowę dworu (już nie istnieje) otoczonego parkiem krajobrazowym z aleją dębowo-bukową. W sierpniu 1906 r. oddano do użytku stację Budowo na trasie Słupskiej Kolei Powiatowej Słupsk-Budowo (obecnie nieistniejącej).

Wieś na planie owalnicy rozwinętej na osi NE-SW. Kościół posadowiono na lekkim wyniesieniu na ptn. krańcu owalnicy w sąsiedztwie zabudowań majątku obszernym dziedzińcem. Po 1945 r. wiele budynków uległo zniszczeniu. Historyczny układ czytelny pomimo pustek w pierzejach po nieistniejącej zabudowie zagrodowej. Pozostałości zabudowy pofolwarczej z relikami parku obecnie przy ulicy Leśnej.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- kościół parafialny pw. Królowej Polski (XIV, XVIII, XIX w.) orientowany, z wieżą zachodnią, krytą hełmem ostrosłupowym. W architekturze widoczne elementy gotyckiej budowy (szczyt wsch. z ostrołukowymi blendami, przypory) i późniejszych przebudów. Kościół wraz z otoczeniem wpisano do rejestru woj. pomorskiego - nr rejestru pod numerem A-230;
- cmentarze (nieczynny): przykościelny oraz ewangelicki (dz. nr 499/1 obr. Budowo), położony na wschód od zabudowań wsi, przy drodze na Jawory, na którym pozostały fundamenty kaplicy cmentarnej oraz nagrobek w formie kamienia Wolfganga von Zitzewitz (1885-1914). Cmentarz przykościelny wpisany do rejestru zabytków wraz z

kościółem - nr rej. A-230. Cmentarz ewangelicki - w wojewódzkiej ewidencji zabytków (WEZ);

- ponadto w WEZ znajdują się: budynek plebanii (2 poł. XIX w.), wodociągowa wieża ciśnieniowa (1929 r.), terenowy zbiornik wody (1929 r.), budynki mieszkalne nr 36 i 42 (pocz. XX w.).

DĘBNICA KASZUBSKA

Wieś – siedziba gminy – położona przy drodze wojewódzkiej nr 210 nad rzeką Skotawą na północno-wschodnim obrzeżu Parku Krajobrazowego "Dolina Słupi".

Wieś o metryce średniowiecznej, odnotowana w XII w. W 1485 r. magistrat Słupska wykupił większą część wsi od Martina Wobesera, a w 1517 r. prawa do całej wsi. W 1572 r. młyn zbożowy został przebudowany na młyn papierniczy i od tego czasu przemysł papierniczy powodował rozwój wsi. Na 1584 r. datuje się budowę kościoła salowego z wieżą, później rozbudowywanego, w latach 1830-1835 dobudowano transept i prezbiterium w ryglowej konstrukcji. Pod koniec XVIII w. (wg Briggemanna) w Dębnie funkcjonowały: młyn, kuźnia, karczma oraz 26 domostw.

W XIX wieku wykształciła się struktura wsi przemysłowej o rozbudowanym układzie ulic i znacznej liczbie ludności (w 1913 r. – 1586, 1936 – 3400).

W 1894 r. Dębica uzyskała kolejowe (wąskotorówka) połączenie ze Słupskiem.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- kościół parafialny (1584, XVIII w., 1830-1835) pw. św. Jana Chrzciciela wpisany do rejestru zabytków wraz z otoczeniem (cmentarz przykościelny) - nr rej. 184 (08.06.1960 r.);
- park z grupą pomnikowych buków;
- ponadto w WEZ:
 - 6 budynków: mieszkalne nr 1 i 3 przy ul. Fabrycznej, plebania - ul. Kościelna 1, leśniczówki - ul. Lipowa 14 (1929), ul. Skaryszewska 4 (1931),
 - 2 cmentarze: ewangelicki, parafialny (wiejski?).

DOBIESZEWO

Wieś w gminie Dębica Kaszubska przy drodze powiatowej z Gogolewa do Dębicy Kaszubskiej.

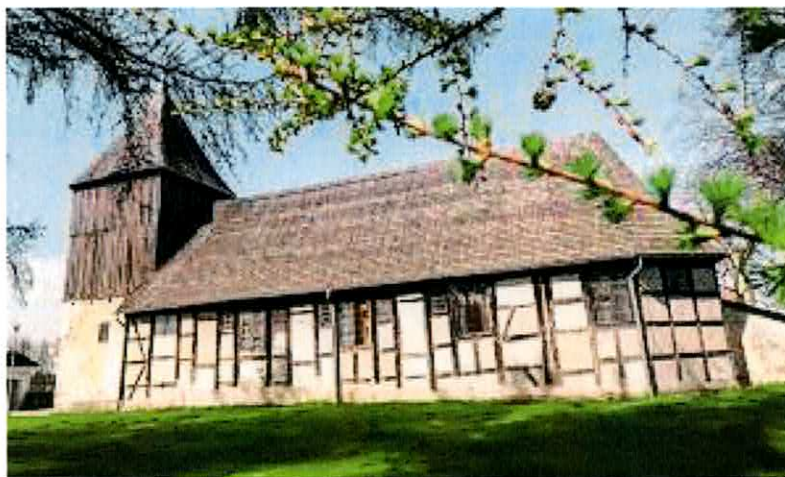
Z 1294 r. pochodzi wzmianka o wsi *Dobessouo* należącej do Stephana z Dobieszewa, który jest uważany za założyciela dobieszewskiej gałęzi rodu Zitzewitz.

Wieś na planie owalnicy z kościołem posadowionym w centrum nawisła. Pierzeje wypełniała zabudowa zagrodowa. Na przełom XVII/XVIII w. datuje się budowę istniejącego kościoła. W okresie międzywojennym Dobieszewo było ośrodkiem handlu i rzemiosła.

Po 1945 r. część zabudowy wiejskiej uległa zniszczeniu. Obecnie historyczny układ owalnicowy nieczytelny.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- kościół (XVII/XVIII w.) parafialny pw. Stanisława Biskupa Męczennika, orientowany, w konstrukcji ryglowej, z wieżą w dolnej partii murowaną, w górnej szkieletową szalowaną deskami, przykrytą stożkowym hełmem. Wraz z otoczeniem wpisany do rejestru zabytków woj. pomorskiego pod numerem A-185.
- cmentarz XIX w., położony na wsch. od zabudowań.

Kościół w Dobieszewie

GAŁĄŻNIA MAŁA

Wieś w gminie Kołczygłowy, położona w dolinie rzeki Słupi w granicach Parku Krajobrazowego "Dolina Słupi".

Wieś o średniowiecznej proveniencji. Należała do rodziny Zitzewitz. W 1784 r. (wg Bruugemanna) we wsi był folwark, cegielnia, kuźnia, kolonia z owczarnią - łącznie 48 domów. W 1797 r. Friedrich von Zitzewitz przejął dobra w Małej Gałąźni a także w Dużej Gałąźni, Gałęzowie i Niepogłędziu. Na 2 poł. XVIII w. datuje się budowę dworu, przebudowanego w XIX w. W 1857 r. postawiono kaplicę starołuterańską.

Niewielka kilkuzagrodowa wieś ulicowa rozwinięta na osi W-E równolegle do płd. brzegu Słupi. Obecnie słabo czytelny układ, pozostało niewiele zagród. Zabudowania majątku (rezydencja, folwark) wybudowano po płn. brzegu rzeki.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- zespół dworsko-parkowy (2 poł. XVIII w., XIX w.) wpisany do rejestru zabytków - nr rej.125. Dwór nie istnieje. Park (XIX w.) - z okazami świerków, daglezji i dwoma pomnikowymi dębami.
- ponadto w WEZ:
 - kościół filialny pw. św. Piotra (1857 r.) - neoromański, murowany, bezwieżowy (dawna kaplica),
 - stajnia (nr 20) w zespole folwarcznym (2 poł. XIX w.),
 - cmentarz XIX w.

GAŁĄŻNIA WIELKA

Wieś położona w gm. Kołczygłowy w dolinie rzeki Słupi.

Przed 1410 r. odnotowana jako własność Jarosława von Zitzewitz. Jednak dopiero pod koniec XVIII w. założono tu siedzibę właścicieli, gdy w 1797 r. Friedrich von Zitzewitz przejął w posiadanie Gałąźnię Wielką wraz z Gałęzowem, Małą Gałąźnią i Niepogłędziem. Wówczas postawiono tu dwór (nie zachowany).

Założona prawdopodobnie jako wieś placowa (plac ze stawami otoczony zabudową zagrodową) rozwinięta na osi N-S, z majątkiem posadowionym na S-E od zabudowań chłopskich (przy drodze do Niepogłędzia). Historyczne rozplanowanie wsi i majątku pozostały czytelne.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- układ przestrzenny zespołu folwarcznego wraz z parkiem, w tym murowane ceglane i kamienno-ceglane obiekty z okresu od 2 poł. XIX w. do I. 20.XX w.: dwie obory, stodoła, transformator, gorzelnia, młyn, dom ogrodnika (w WEZ);
- p budynek nr 27 - szkoła (1 ćw. XX w.),
- cmentarz – założony na N-E od owalnicy wsi.

GAŁĘZÓW

Wieś w gminie Dębica Kaszubska. Wzmiankowana w dokumencie z 1286 r. o nadaniu ziem na uposażenie klasztoru w Białbuku. W 1432 r. nadana w lenno Jarosławowi Zitzewitz. Wg Briiggemanna pod koniec XVIII w. we wsi był folwark, karczma – razem 11 domów. W 1797 r. Friedrich von Zitzewitz przejął Gałęzów wraz z Małą i Dużą Gałęźnią i Niepogłędziem.

Wieś ulicówka rozwinięta na osi NE-SW (w literaturze podaje się owalnicę jako starszy układ). Zabudowania folwarku zlokalizowane po płn. stronie ulicy w sąsiedztwie zabudowań wiejskich.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania (w WEZ):

- cmentarz położony na południowy zachód od zabudowań wsi (obszar cmentarza porasta młody, regularnie nasadzony las),
- 3 budynki mieszkalne, obora.

GOGOLEWO

Wieś w gminie Dębica Kaszubska, przy drodze z Dobieszewa do Czarnej Dąbrówki. Średniowieczna proveniencja, wzmiankowana w dokumencie z 1229 r. (Gogolow) potwierdzającym nadanie przez księcia Barnima I i jego matkę ziem Joannitom ze Słupska. W 1488 r. wieś wykupił Joachim von Zitzewitz. W 1928 r. majątek został rozparcelowany i zasiedlony przez osadników. W 1938 r. resztką majątku władał Diedrich von Heymann.

Dawny układ przestrzenny wsi – owalnica rozwinięta na osi NW-SE. Nieduży zespół budynków majątku (Gut) ulokowano w płn. części, wśród zagród gospodarzy. Obecnie układ ten jest słabo czytelny. Współczesną dominantą architektoniczną jest nowy kościół usytuowany w centrum wsi.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania (w WEZ):

- zespół dworsko-folwarczny,
- leśniczówka,
- cmentarz wiejski (na NE od wsi).

JAWORY

Wieś w gminie Dębica Kaszubska położona w dolinie rzeki Skotawy. Od 1376 do 1800 r. pozostawała w posiadaniu rodziny von Pirch. Około 1784 r. (wg Bruggemanna) było tu 19 domów, młyn wodny, owczarnia. Od 1800 r. z posagiem Doroty von Pirch, po zawarciu małżeństwa z Ignazem von Mach, przeszła w posiadanie von Machów. W 1880 r. Edmund Aleksander von Mach buduje pałac.

Niewielka wieś z zabudową rozproszoną przy ulicy na osi N-S, równoległe do biegu rz. Skotawa. Rezydencja została posadowiona na pld. od zabudowań wsi.

Układ ulicówki pozostał czytelny tylko na planie, jednak przestrzennie na skutek znacznych pustek po nieistniejących zagrodach, jest słabo czytelny.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania (w WEZ):

- pałac (1880) - budynek eklektyczny, murowany, dwukondygnacyjny z użytkowym poddaszem, obecnie budynek mieszkalny nr 8 (własność prywatna);
- park - XIX w.;
- cmentarz (nieczynny) położony na północ od zabudowań wsi, na wzniesieniu, po lewej stronie drogi prowadzącej do Budowa. Pierwotny układ cmentarza zachował się tylko częściowo i jest możliwy do odczytania dzięki starym obsadzeniom. W środkowej części cmentarza utworzono lapidarium. Od strony drogi biegnącej z Jaworów do Budowa cmentarz jest ogrodzony;
- 2 budynki mieszkalne (nr 12 i 15);
- kapliczka grobowa (altana).

Jawory - pałac

KARTKOWO

Nieduża wieś w gminie Czarna Dąbrówka, położona na pld. Jeziora Długiego, na północno-wschodnim obrzeżu Parku Krajobrazowego "Dolina Słupi".

Pierwsza zachowana informacja o wsi pojawia się w 1784 r. Wtedy odnotowano tu folwark "Vw. Kartkow" wchodzący w skład dóbr Unichowo. W 2 poł. XIX w. wzniesiono w Kartkowie pałac otoczony parkiem, usytuowany na ptn. granicy dziedzica folwarcznego założonego na planie prostokąta na osi N-S. Na pld. od ww. - kolonia domów robotników folwarcznych. Do pałacu prowadzi aleja lipowa, która na terenie folwarku przechodzi w klonową.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- zespół pałacowo-parkowy (pałac, park) wpisany do rejestru zabytków – nr rej. 1619 (decyzja z 30.12.1996 r.);
- budynki w zespole folwarcznym, m.in: stodoła, budynek mieszkalny nr 2 w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.

Kartkowo - zespół pałacowo-parkowy

KOTOWO

Wieś w gminie Dębica Kaszubska, położona w otoczeniu lasów. Lenno rodu von Zitzewitz odnotowane w 1360 r. Wieś chłopsko-dworska, placowa rozwinięta na osi NW-SE. Zespół folwarczny z rezydencją założono poza owalnicą, na pld-wsch. od zabudowań chłopskich. W latach 20. XX w. wzniesiono neobarokowy dwór.

Obecnie układ owalnicy jest słabo czytelny w wyniku istotnych pustek po nieistniejących zagrodach. Dwór (w dobrym stanie) z parkiem jest własnością prywatną.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- Zespół dworsko-parkowy wpisano do rejestru zabytków pod numerem 1149 (12.03.1987 r.). Dwór (pocz. XX w. - ok.1921 r.) neobarokowy, nakryty mansardowym dachem, w elewacjach północnej i południowej rozbudowany środkowymi ryzalitami;
- w WEZ:
 - układ przestrzenny zespołu dworsko-folwarcznego z obiektami datowanymi na okres od 1871 do I. 20.XX w., w tym: budynki folwarczne - obora (1871), magazyn zbożowy z częścią mieszkalną (1893),
 - cmentarz (nieczynny) położony na północny zachód od zabudowań wsi. Od otoczenia wydzielony był kamienno-ziemnym wałem i nasadzeniem świerkowymi (wycięte w 2006 r.).

Zespół dworsko-parkowy w Kotowie

MOTARZYNO

Wieś w gminie Dębica Kaszubska, położona przy DW 210 na otwartym terenie.

W 1360 r. odnotowana jako dobra Zitzewitzów. Tutejsza parafia powstała na przełomie XIII i XIV wieku, wówczas została wybudowana pierwsza kaplica. W miejscowym kościele ostatnie nabożeństwo dla Kaszubów w języku kaszubskim odbyło się w 1799 r. W czasie wojny trzydziestoletniej (1618-1648) wieś bardzo ucierpiała. W 1784 r. (wg Briiggemanna) we wsi były: karczma, kuźnia, majątek Zitzewitzów, do których należał też folwark Niemczewo (Vw. Nimzewe) - łącznie 26 domostw. W 2 połowie XIX w. Friedrich Karl von Zitzewitz rozbudował folwark (1856 r. spichlerz, 1900 r. - stajnia). a w 1868 r. wybudował okazałą rezydencję – pałac otaczał park. Przy miejscowości przebiegała Słupska Kolej Powiatowa Słupsk-Budowo, ze stacją Motarzyńno.

Dawny układ przestrzenny wsi to owalnica z pierzejami zabudowanymi zagrodami. Współcześnie układ jest stosunkowo czytelny. Majątek (rezydencja i folwark) posadowiono na wschód od zabudowań chłopskich.

Po 1945 r. na bazie majątku utworzono PGR. Obecnie jest własnością prywatną.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- zespół pałacowo-parkowy wpisany do rejestru zabytków pod nr 1503 (27.12.1994 r.). Pałac (1868) neoklasycystyczny, dwukondygnacyjny, bryła rozbudowana o wieże, portyki, ryzaliti. Park z aleją dębowo-lipowo-grabową.
- W WEZ:
- układ przestrzenny zespołu folwarcznego, w tym: stajnia (1900), magazyn zbożowy (1856),
- cmentarz położony na północ od zabudowań wsi.

Motarzyno - pałac

NIEPOGLĘDZIE

Wieś w gminie Dębica Kaszubska nad jeziorem Niepogłędzie.

Po raz pierwszy wzmiankowana na początku XV w. - lenno Zitzewitzów. Około 1784 r. był tu majątek oraz pięciu pełnoprawnych rolników, sześciu półrolników, kowal, nauczyciel, młyn wodny - łącznie 26 domostw. W 1833 r. Adolph von Zitzewitz rozbudował stary dwór. Po kolejnej rozbudowie w 1864 r. stara siedziba uzyskała formę obecną, dwuskrzydłową, z sześciokątną wieżą. W 1938 roku majątek miał powierzchnię 835 hektarów, z czego 225 hektarów stanowiły ziemie orne. Oprócz posiadłości we wsi znajdowało się łącznie 42 gospodarstwa.

Układ przestrzenny wsi - ulicówka rozwinięta na osi W-E. Pałac z parkiem i dziedziniec folwarczny zlokalizowane na wschód od zabudowań wiejskich.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- Zespół pałacowo-parkowy (XIX w.) wpisany do rejestru zabytków - nr rej.1503 (27.12.1994 r.). Pałac - dwukondygnacyjna, dwuskrzydłowa budowla z masywną sześciokątną wieżą łączącą skrzydła. Park krajobrazowy z okazami starodrzewu.
- Zespół folwarczny z budynkami: stajni, spichlerza, gorzelni, obory, stolarni, owczarni oraz kuźnia - w WEZ.
- Cmentarze w WEZ: wiejski i rodowy. Pierwszy z nich jest zlokalizowany na północ od zabudowań wsi, przy drodze do Budowa, drugi zaś – na południe.

Niepogłędzie - pałac

NOŻYNKO

Wieś w gminie Czarna Dąbrówka, w dolinie rz. Skotawa. Wymieniana w dokumencie lennym z 1376 r. księcia Kazimierza przekazującego w lenno Jasbo Pirschowi Nożynko (Nossino), Jawory (Chawarth) i Unichowo (Wundichow). W czasie wojny siedmioletniej (1756-1763) spłonął dwór w Nożynku. Według Bruggemanna w 1784 r. we wsi było 26 domostw, w tym folwark, młyn wodny. W 1787 r. majątek kupuje rodzina von Marwitz, budując nowy pałac, który spłonął w 1945 r. W lipcu 1947 r. wszyscy dawni mieszkańcy wsi zostali wysiedleni do Niemiec.

Wieś o układzie ulicówki na osi NW-SE, z zabudowaniami majątku (Gut) na pld. Obecnie układ słabo czytelny.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- zespół folwarczny, budynki mieszkalne robotników (nr 18, 20),
- park z okazami starodrzewu,
- cmentarz XIX w., położony przy drodze do Nożyna.

NOŻYNO

Wieś w gminie Czarna Dąbrówka, położona przy DW 212, w dolinie rz. Skotawa. Pierwsza wzmianka znajduje się w dokumencie z 1315 r. wystawionym przez margrabiego Waldernara, którym przekazuje lenno „Nusyna” dla Kasimira Svenzo (Święcy) i jego potomnych. W 1390 r. należy już do rodu Puttkamerów. W 1784 r. (wg Bruggemanna) we wsi były dwa folwarki, kuźnia - łącznie 38 domów. Wieś miała swojego kaznodzieję. W 1902 r. wzniesiono kościół neogotycki z wieżą. W 1939 r. poza majątkiem w Nożynie było 78 gospodarstw chłopskich.

Wieś placowa z kościołem posadowionym na placu w centrum wsi. Folwarki usytuowane poza wsią.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania (w WEZ):

- kościół pw. św. Antoniego Padewskiego - neogotycki, murowany z 1902 r.
- park podworski ze starodrzewem,
- zespół folwarczny (spichlerz, obora, stodoła, chlewnia),
- cmentarz na pld. od wsi.

UNICHOWO

Wieś w gminie Czarna Dąbrówka, położona na pld. brzegu jez. Unichowo, na północno-wschodnim obrzeżu Parku Krajobrazowego "Dolina Słupi".

Wymieniana w dokumencie lennym 1376 r. księcia Kazimierza przekazującego w lenno Jasbo Pirschowi Unichowo (Wundichow) wraz z (Nożynkiem (Nossino) i Jaworami (Chawarth). Około 1784 r. wieś składała się z folwarku i czterech gospodarstw. W 1856 r. dobra nabył właściciel pobliskiego Nożynka Adalbert von Marwitz (1821-1904), przeniósł swą siedzibę do Unichowa i zbudował istniejący pałac (opuszczony, w złym stanie).

Wieś z zagrodami chłopskimi w formie krótkiej ulicówki, później rozbudowana w wielodrożnicę. Majątek (rezydencja z folwarkiem) założony poza wsią chłopską nad jeziorem.

Po II wojnie światowej dobra zostały przejęte przez państwo. Funkcjonowało tu PGR, zaś pałac pełnił funkcje administracyjne i kulturalne. Obecnie budynki gospodarcze są użytkowane, wydzierżawiane. Pałac nieużytkowany ulega postępującej degradacji.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania:

- zespół pałacowo-parkowy,
- zespół folwarczny (z budynkami chlewni, obory, stodoły).

WIERSZYNO

Wieś w gminie Kołczygłowy, położona na południowym obrzeżu Parku Krajobrazowego "Dolina Słupi" o średniowiecznej proveniencji. Lenno Puttkamerów. Ulicówka rozwinięta na osi SW-NE. Majątek zlokalizowany poza wsią, po jej SE stronie. Dziedziniec folwarczny założono na planie prostokąta, obudowanego obiektami gospodarczymi, z rezydencją – dwór (nie istnieje) i park angielski - na południowej ścianie dziedzińca.

Wśród zabudowań folwarku m.in.: spichlerz, cegielnia, młyn wodny, tartak elektryczny i gorzelnia.

Zabytkowe elementy historycznego zagospodarowania (w WEZ):

- park podworski - angielski z cmentarzem rodowym (poł. XIX w.),
- zespół budynków folwarcznych, w tym gorzelnia (2 poł. XIX w.),
- domy nr 8 i 40, 40a (poł. XIX w.), dom nr 34 dawna szkoła (I.20.XX w.).

Poza wymienionymi miejscami i obiektami do znaczących zabytków należą zespoły (z budynkiem głównym, zaporami, jazami, zabudową towarzyszącą) **elektrowni wodnych na rzece Słupi**, na obszarze Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” :

- **Gałąźnia Mała** - na terenie gm. Kołczygłowy, budowana w latach 1912-1914 oraz 1920 r. Zachowane urządzenia i imponująca architektura głównego budynku elektrowni (z neobarokową basztą). W WEZ ujęto także: zespół budynków (dom nr 9, nr 10 z bud. gospodarczym) z lat 1912-1914 i 1920-1924.
- **Strzegomino/Konradowo** - na terenie gm. Dębica Kaszubska, budowana w latach 1922-1924.
- **Krzynia** - na terenie gm. Dębica Kaszubska, budowana w latach 1925-1926.

* * *

Historyczne krajobrazy wielu przedstawionych wyżej miejscowości uległy znacznym przekształceniom. W wyniku znacznych ubytków w dawnej zwartej obudowie czworobocznymi zagrodami chłopskimi oraz lokalizacji współczesnej zabudowy bez poszanowania historycznych linii zabudowy ulic, plany owalnic i ulicówek obecnie są słabo czytelne. Zanikają także tradycyjne formy i materiały zabudowy chłopskiej, wprowadzane są obiekty przeskalowane, kubiczne. Wiele założeń pałacowo/dworsko-parkowo-folwarcznych także uległo dewaloryzacji lub zachowało się szczątkowo. Do okazalszych obiektów należą pałace w Jaworach, Motrzninie, Kartkowie, Niepogłędzie otoczone parkami. Oczywistymi dominantami są kościoły wieżowe w Dębicy Kaszubskiej, Budowie, Dobieszewie, Nożynie. Niewątpliwym walorem analizowanego obszaru jest krajobraz – urozmaicone ukształtowanie terenu poprzecinane dolinami rzek Słupi, Skotawy, Granicznej, z licznymi jeziorami, lasy zajmujące prawie 50% powierzchni gminy. Ukształtowanie terenu, a także jego zalesienie mają wpływ na widoczność miejscowości, z których wiele jest położonych w sąsiedztwie rzek, w dolinach rzek, w otoczeniu lasów, co ogranicza ekspozycję dominant kulturowych.

4.2.2. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE WYSTĘPUJĄCE NA OBSZARZE OBJĘTYM MIEJSCOWYM PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W OBR. JAWORY, BUDOWO

Na terenie planowanej lokalizacji elektrowni w obrębach Jawory i Budowo występuje 15 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych o zróżnicowanej chronologii i funkcji (od epoki kamienia do średniowiecza). Dla niżej wymienionych stanowisk ustanowiono strefy ochrony konserwatorskiej: AZP 12-32/52, AZP 12-32/54, AZP 12-32/91, AZP 12-32/92, AZP 12-32/94, AZP 12-32/95, AZP 12-32/90, AZP 12-32/7, AZP 12-32/66, AZP 12-33/7, AZP 12-33/9, AZP 12-33/10, AZP 12-33/11.

Ponadto na terenie zewidencjonowano stanowiska, dla których nie wyznaczono stref ochrony konserwatorskiej (z uwagi na nieznaczny walor poznawczy): AZP 12-32/56, AZP 12-32/55, AZP 12-32/93, AZP 12-32/8.

5. ANALIZA MOŻLIWOŚCI LOKALIZACJI ELEKTROWNI WIATROWYCH W KRAJOBRAZIE KULTUROWYM GMINY

5.1. UWAGI OGÓLNE

1. Opracowanie stanowi rozpoznanie wpływu przedsięwzięcia na krajobraz kulturowy gminy i stanowi materiał pomocniczy do sporządzenia aktów planowania przestrzennego, w tym Planów Ogólnych, Miejsowych planów zagospodarowania przestrzennego. Warunki ochrony zawarte w niniejszym studium stanowią wytyczne do ww. aktów planowania przestrzennego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego gminy.
2. Niniejsze Studium wpływu zespołu elektrowni wiatrowych wykonano przy założeniu, że zespół zakłada maksymalną liczbę elektrowni 8 sztuk, o łącznej maksymalnej wysokości każdej elektrowni ze skrzydłem w pozycji górnej ok. 300 m n.p.t., przy maksymalnej średnicy wirnika elektrowni 200 m.
3. Opracowanie analizuje wpływ zespołu elektrowni wiatrowych na krajobraz kulturowy gmin wyłącznie na wskazanym obszarze i wskazanych orientacyjnych lokalizacjach w ramach zespołu, oznaczonych na planszach odpowiednimi numerami.
4. Analizą widokową objęto ekspozycje na obiekty o wartościach zabytkowych stanowiące dominaty kulturowe i przestrzenne układów – są to kościoły lub pałace, dwory dominujące w sylwecie zabudowy wsi lub jej wnętrzu, stanowiące o jej charakterystycznym widoku, rysie.
5. Wizualizacje po realizacji zespołu elektrowni wiatrowych przedstawiono nie uwzględniając planów widoków i wstawiając całe elektrownie, a nie tylko ich widoczne części, co może dezorientować oglądającego, ale pozwala na lepszą orientację i obiektywną ocenę wpływu na krajobraz kulturowy z uwzględnieniem skali i dystansu w widokach. Jak np. na panoramie/symulacji nr 6 - Gałąźnia Mała, gdzie wieżę elektrowni są pokazane na tle pasma zieleni k/kościół (d. kaplicy) a faktycznie są za tym pasmem, nr 26 – wieżę widoczne na tle kościoła w Budowie – faktycznie są niewidoczne, za bryłą kościoła.
6. W części graficznej opracowania zawarto obserwacje terenowe – widoki/panoramy stanu istniejącego i symulacje po realizacji zespołu elektrowni wiatrowych – ponad 40 ekspozycji. Badania terenowe przeprowadzono w najkorzystniejszym okresie z punktu widzenia celu jakiemu ma służyć – zidentyfikowaniu cennych ekspozycji na krajobraz kulturowy. Badania terenowe, przeprowadzone w październiku 2025 r., stanowią obserwacje z pełną identyfikacją ekspozycji na krajobraz kulturowy i jego potencjalne zagrożenia.

5.2. OCENA I OCHRONA KOMPONENTÓW KULTUROWYCH KRAJOBRAZU – SYLWET I DOMINANT HISTORYCZNYCH

Miejscowości w analizowanym obszarze często posiadają nieczytelną historyczną strukturę przestrzenną z zabytkowymi elementami zagospodarowania i zabudowy, które zostały wskazane do ochrony np. poprzez wpis do rejestru zabytków. Ochrona zabytku polega m.in. na zapewnieniu jego ekspozycji.

W przypadku ochrony obiektów o wartościach zabytkowych takich jak kościoły, pałac, dwór lub założenia przestrzenne architektoniczno-krajobrazowe np. zespoły dworsko-parkowe, pałacowo-parkowe, cmentarze ich ochrona polega na zapewnieniu ekspozycji z przestrzeni publicznych (publicznych dróg, placów, itp).

Ochronie podlegają cenne elementy krajobrazu składające się na:

ekspozycję zewnętrzną:

- sylwetę wsi z dominantą i ich bezpośrednie otoczenie;

ekspozycję wewnętrzną:

- historyczne wnętrza wsi (utrzymanie zastanego środowiska kulturowego i jego kolorytu) i ich tło,
- dominanta wewnętrzna układu przestrzennego wsi i tło.

Po przeprowadzeniu analizy ekspozycji ww. elementów w kontekście planowanego przedsięwzięcia, ustalono:

Lp	Lokalizacja, układ przestrzenny i jego waloryzacja, dominanty przestrzenne, kulturowe	Warunki ekspozycji / Występujące zagrożenia, Panorama/Widok	Wnioski do ochrony krajobrazu kulturowego
1	BUDOWO – czytelny historyczny układ ruralistyczny - owalnica, kościół wieżowy, cmentarz	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi i dominanty kościoła wieżowego, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji – panorama 25, 26, - sylweta wsi występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, ale dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji – panorama 20, 21	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
2	DĘBNICA KASZUBSKA - czytelny historyczny układ - wielodrożny, kościół wieżowy	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego miejscowości, zespół elektrowni wiatrowych nie występuje na kierunku ekspozycji bryły kościoła - panorama 22, - utrzymana ekspozycja sylwety miejscowości – zespół siłowni wiatrowych nie występuje na kierunku ekspozycji sylwety	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
3	DOBIESZEWO – zatarty historyczny układ ruralistyczny owalnicy, kościół wieżowy, cmentarz	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi, zespół elektrowni wiatrowych występuje na kierunku ekspozycji bryły kościoła, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - panorama 43, - utrzymana ekspozycja sylwety miejscowości – zespół siłowni wiatrowych nie występuje na kierunku ekspozycji sylwety wsi	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
4	GAŁĄŻNIA MAŁA - układ ruralistyczny zatarty, kościół bezwieżowy, zespół dworsko- parkowy	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi i kościoła bezwieżowego, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji – Panorama 19, - sylweta wsi występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, ale dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - Panorama 18	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
5	GAŁĄŻNIA WIELKA - czytelny historyczny układ wsi placowej, brak kościoła, zespół folwarczny z parkiem, cmentarz	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi, zespół elektrowni wiatrowych nie występuje na kierunku ekspozycji wnętrza - brak kolizji - sylweta wsi nie występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, brak kolizji	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
6	GAŁĘZÓW - mało czytelny historyczny układ ruralistyczny ulicówki, brak kościoła, cmentarz	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi, zespół elektrowni wiatrowych występuje na kierunku ekspozycji, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - panorama 15, - utrzymana ekspozycja sylwety miejscowości – zespół siłowni wiatrowych nie występuje na kierunku ekspozycji sylwety wsi	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
7	GOGOLEWO - mało czytelny historyczny układ ruralistyczny - owalnica, zespół dworsko- folwarczny, cmentarz. Współczesny kościół wieżowy	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi z współczesną dominantą - kościołem z wieżą, - zespół elektrowni wiatrowych występuje na kierunku ekspozycji – panorama 41, - sylweta wsi nie występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, brak kolizji,	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym

8	JAWORY – mało czytelny historyczny układ ruralistyczny - ulicówka, brak kościoła, pałac z parkiem, cmentarz	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi, zespół elektrowni nie występuje w widoku wnętrza, brak kolizji, - widok na pałac i park utrzymany, zespół elektrowni nie występuje w tle widoku na zabytek, fragment na skraju widoku - brak kolizji – panorama 30,	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
9	KARTKOWO – czytelny układ zespołu pałacowo-parkowego z zabudowaniami folwarcznymi brak kościoła	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego zespołu pałacowo-parkowego, zespół elektrowni wiatrowych występuje na kierunku ekspozycji, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - panorama 34, - sylweta wsi nie występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, brak kolizji,	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
10	KOTOWO – mało czytelny historyczny układ ruralistyczny - owalnica, brak kościoła, zespół dworsko-parkowy, cmentarz	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi i zespołu dworsko-parkowego, zespół elektrowni wiatrowych występuje na kierunku ekspozycji, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - panorama 12, - sylweta wsi nie występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, brak kolizji,	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
11	MOTORZYNO – czytelny historyczny układ ruralistyczny owalnicy, brak kościoła, zespół pałacowo-parkowy, folwark, cmentarz	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi i zespołu pałacowo-parkowego, zespół elektrowni wiatrowych występuje na kierunku ekspozycji, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - panorama 9, - sylweta wsi występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - panorama 11,	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
12	NIEPOGLĘDZIE czytelny historyczny układ ruralistyczny ulicowy, brak kościoła, zespół pałacowo-parkowy, folwark, cmentarz	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi, zespół elektrowni wiatrowych występuje na kierunku ekspozycji, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - panorama 17, - sylweta wsi nie występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, brak kolizji – panorama 14	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
13	NOŻYNKO – zatarty historyczny układ ruralistyczny ulicówki, brak kościoła, zespół folwarczny, park, cmentarz	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi, zespół elektrowni wiatrowych nie występuje na kierunku ekspozycji, brak kolizji - panorama 35, - sylweta wsi nie występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, brak kolizji – Panorama 36,	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
14	NOŻYNO – czytelny historyczny układ przestrzenny wsi placowej, kościół wieżowy, zespół folwarczny z parkiem podworskim	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi i dominanty kościoła wieżowego, zespół elektrowni wiatrowych nie występuje na kierunku ekspozycji, brak kolizji - panorama 37, 38, - sylweta wsi nie występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, brak kolizji	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
15	UNICHOWO – mało czytelny historyczny układ ruralistyczny - ulicowy, brak kościoła, zespół pałacowo-parkowy, folwark	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi, zespół elektrowni wiatrowych nie występuje na kierunku ekspozycji zespół pałacowo-parkowego, brak kolizji - sylweta wsi nie występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - panorama 33,	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym
16	WIERSZYNO – czytelny historyczny układ	- utrzymana ekspozycja wnętrza krajobrazowego wsi, zespół elektrowni wiatrowych występuje na kierunku ekspozycji, dystans pomiędzy obiektami	Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie

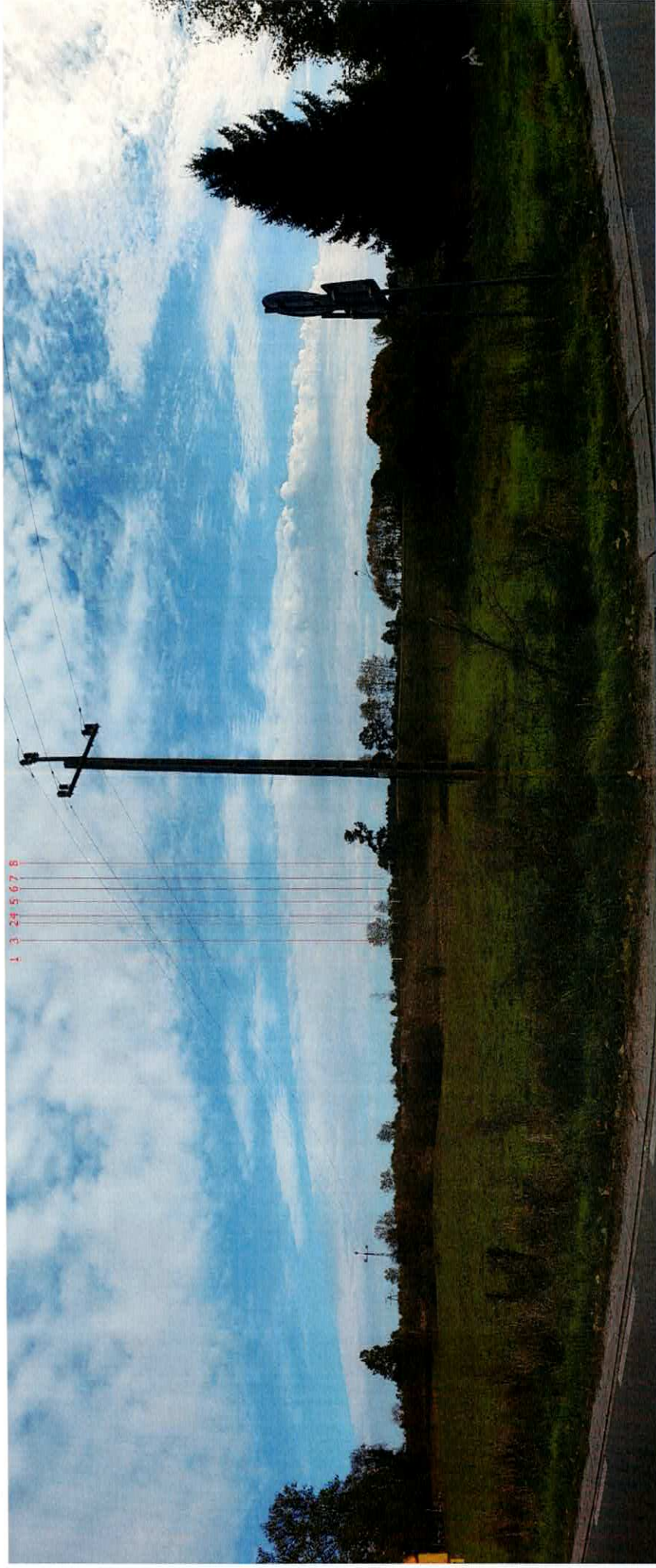
ruralistyczny, ulicowy, brak kościoła, zespół parkowo - folwarczny	zapewnia brak kolizji - panorama 5, - sylweta wsi występuje na kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - panorama 4,	kolidują z krajobrazem kulturowym
--	--	---

Panoramy/symulacje wykonane z miejsc obserwacji wskazanych na planszy, nie ujęte w powyższej tabeli, dokumentują charakter krajobrazu otwartego, jego rzeźbę i poszycie. Głębokie widoki ze wstęgami zadrzewień, dolin rzek. Wykonane symulacje z dróg publicznych wykazują, że zróżnicowanie rzeźby terenu i jego poszycie działa na korzyść ekspozycji zespołu elektrowni wiatrowych i łagodzi skutki krajobrazowe wprowadzenia obiektów inżynierskich do pejzażu. Lokalizacje elektrowni wiatrowych nie kolidują z krajobrazem kulturowym gminy szeroko rozumianym jako wytwór sił przyrody i działalności człowieka.

6. WNIOSKI I WYTYCZNE DO AKTÓW PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W ZAKRESIE BADANYCH LOKALIZACJI ELEKTROWNI WIATROWYCH

W wyniku sporządzonego Studium wpływu siłowni wiatrowych na krajobraz kulturowy gmin Dębica Kaszubska i zbadaniu relacji krajobrazowych pomiędzy obiektami o wartościach zabytkowych, a wskazanymi lokalizacjami elektrowni, stwierdza się, że:

1. Wskazane lokalizacje elektrowni wiatrowych o maksymalnej wysokości turbin do 300m i maksymalnej średnicy wirnika elektrowni do 200m nie kolidują z krajobrazem kulturowym gminy szeroko rozumianym jako wytwór sił przyrody i działalności człowieka. Nie naruszają warunków i zakresu ochrony zabytków występujących w obszarze badania.
2. Badane lokalizacje elektrowni wiatrowych wraz z obszarami oddziaływania mogą zostać wskazane w aktach planowania przestrzennego m.in. Planach Ogólnych, Miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i Prognozach oddziaływania ustaleń miejscowych planów na środowisko dla gminy bez szczególnych ustaleń i warunków z perspektywy ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego.
3. Badane lokalizacje elektrowni wiatrowych utrzymują zidentyfikowane wartości krajobrazowe, nie generują konfliktów krajobrazowych i zapewniają ekspozycje zabytków. Wynika to z różnych czynników: po części stopnia dewaloryzacji struktur historycznych, dystansu pomiędzy obiektami obserwacji, który niweluje kontrasty skalowe, różnych kierunków ekspozycji, ukształtowania terenu, poszycia terenu, obsadzeń dróg, bezwieżowych brył kościołów, które oddziałują lokalnie, wewnętrznie, bez czytelnych w odległych widokach sylwet wsi z wieżą kościelną.

PANORAMA/SYMULACJA 1, widok z punkt 1 oznaczonego na mapie

Widok z wsi Podwilczyn w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, po lewej stronie fragment cmentarza – stan po realizacji inwestycji.

Brak ekspozycji sylwety wsi, dominanty kulturowej.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

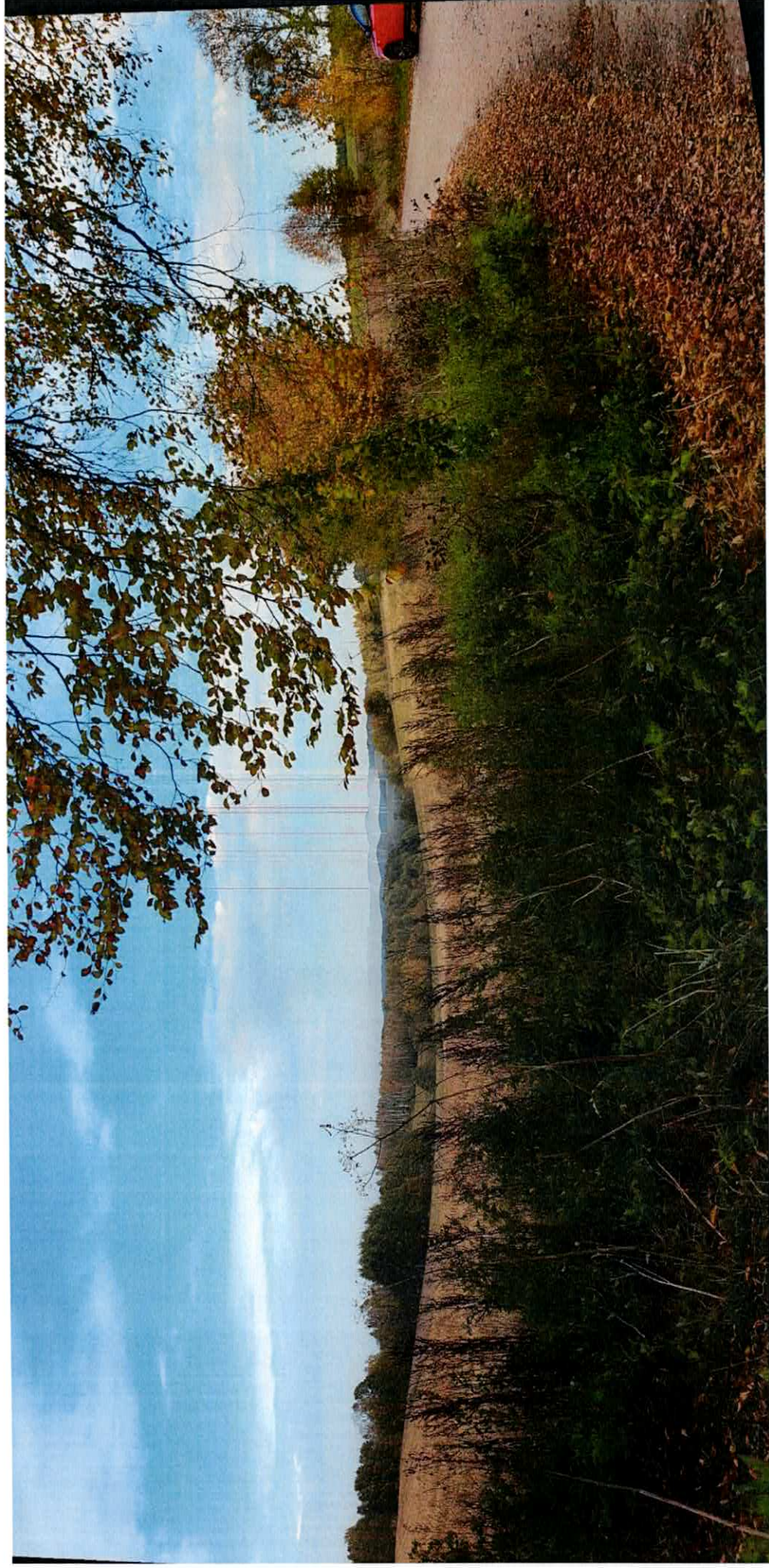

PANORAMA/SYMULACJA 2, widok z punkt 2 oznaczonego na mapie

Widok z wschodniego krańca wsi Darskowo w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Brak ekspozycji sylwety wsi Wierszyno i dominanty kulturowej.

Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny w ostatnim planie panoramy, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji – brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymywana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 3, widok z punkt 3 oznaczonego na mapie

Widok pomiędzy wsiami Darskovo i Wierszyno w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Brak ekspozycji sylwety wsi Wierszyno i dominanty kulturowej.

Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny w ostatnim planie panoramy, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 4, widok z punkt 4 oznaczonego na mapie

Widok pomiędzy wsiami Darskovo i Wierszyno w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Brak ekspozycji sylwety wsi Wierszyno i dominanty kulturowej.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 5, widok z punkt 5 oznaczonego na mapie

Widok na wieś Wierszyno w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Brak ekspozycji sylwety wsi Wierszyno i dominanty kulturowej.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

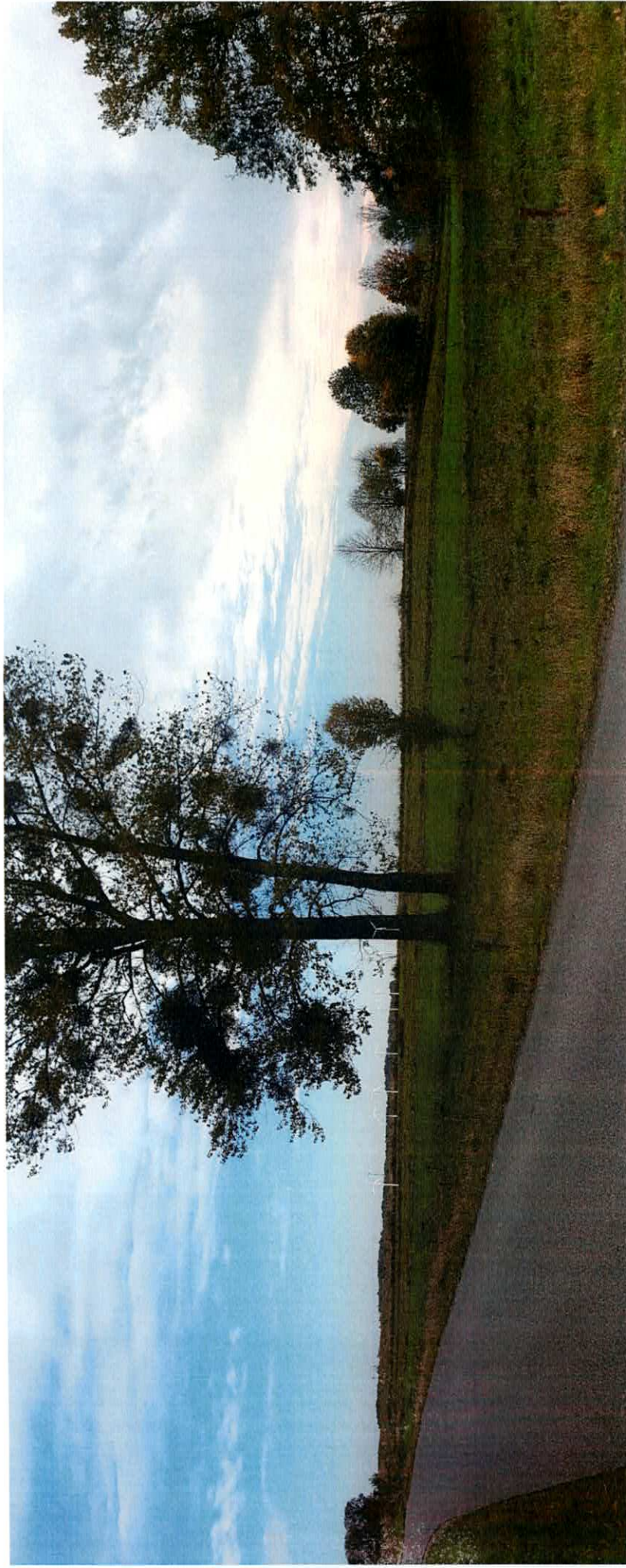

PANORAMA/SYMULACJA 6, widok z punkt 6 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Gałęźnia Mała w kierunku kościoła i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja wnętrza wsi i dominanty kulturowej utrzymana.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 7, widok z punkt 7 oznaczonego na mapie

Widok z ptn. krańca wsi w Gałęźnia Wielka w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

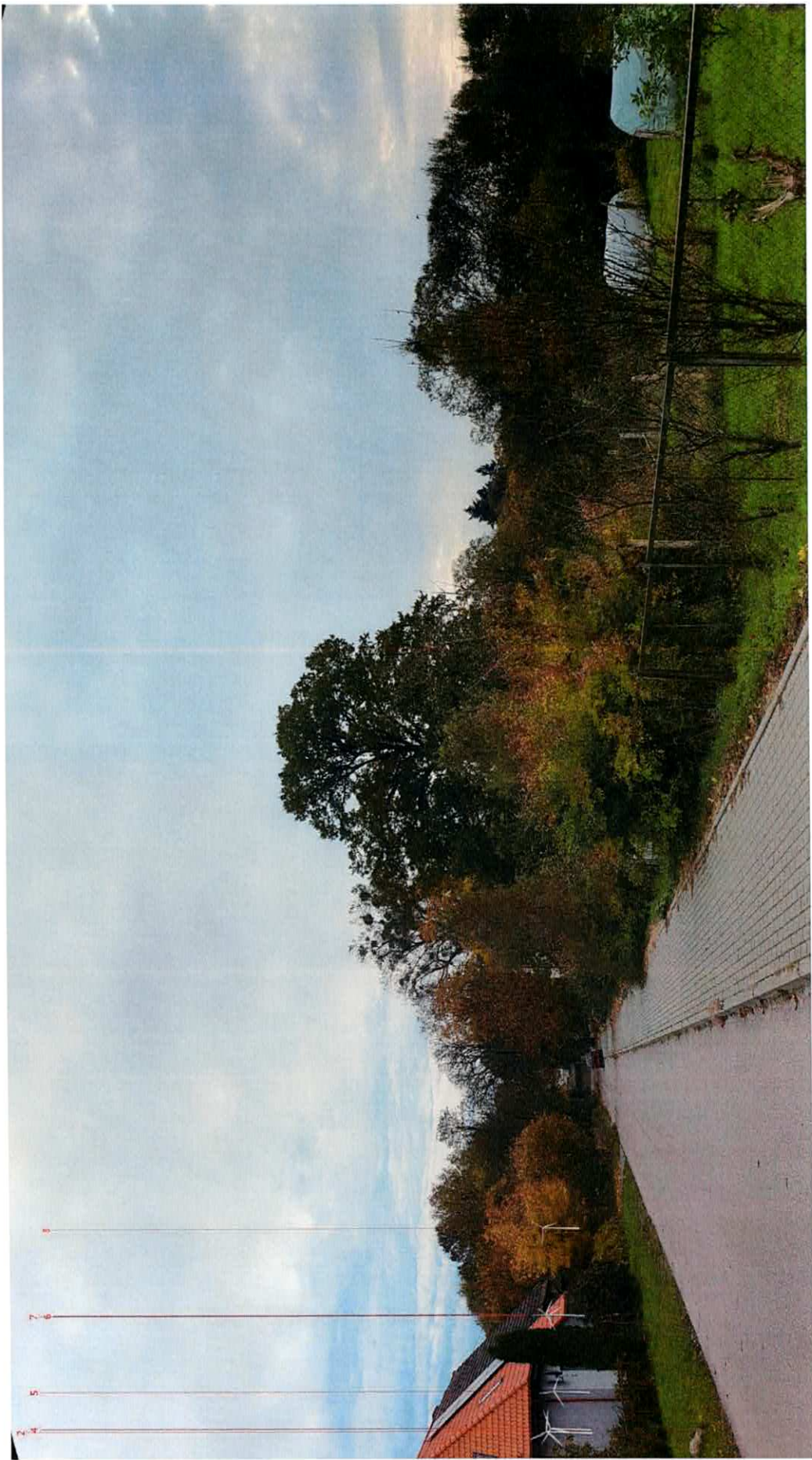
Ekspozycja wnętrza wsi i dominanty kulturowej utrzymana.

Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie widoku - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA 8, widok z punkt 8 oznaczonego na mapie

Widok w kierunku wsi Niepogledzie i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.
Ekspozycja wnętrza wsi utrzymywana obiekty występują w różnych kierunkach.
Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 9, widok z punkt 9 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Motarzyno w kierunku pałacowo-parkowego i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja wnętrza wsi i dominanty kulturowej utrzymana.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

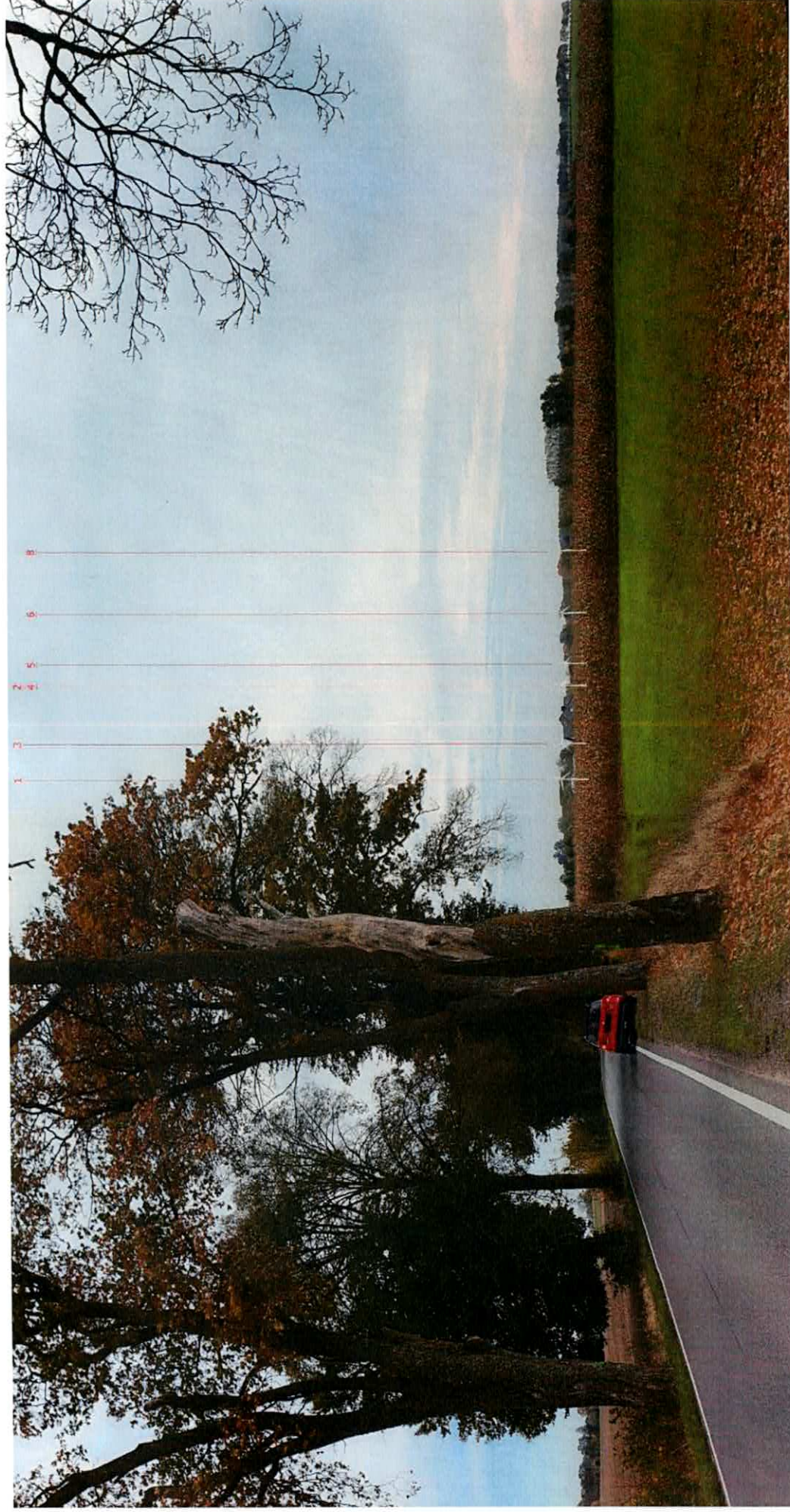

PANORAMA/SYMULACJA 10, widok z punkt 10 oznaczonego na mapie

Widok w kierunku wsi Motarzyno i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

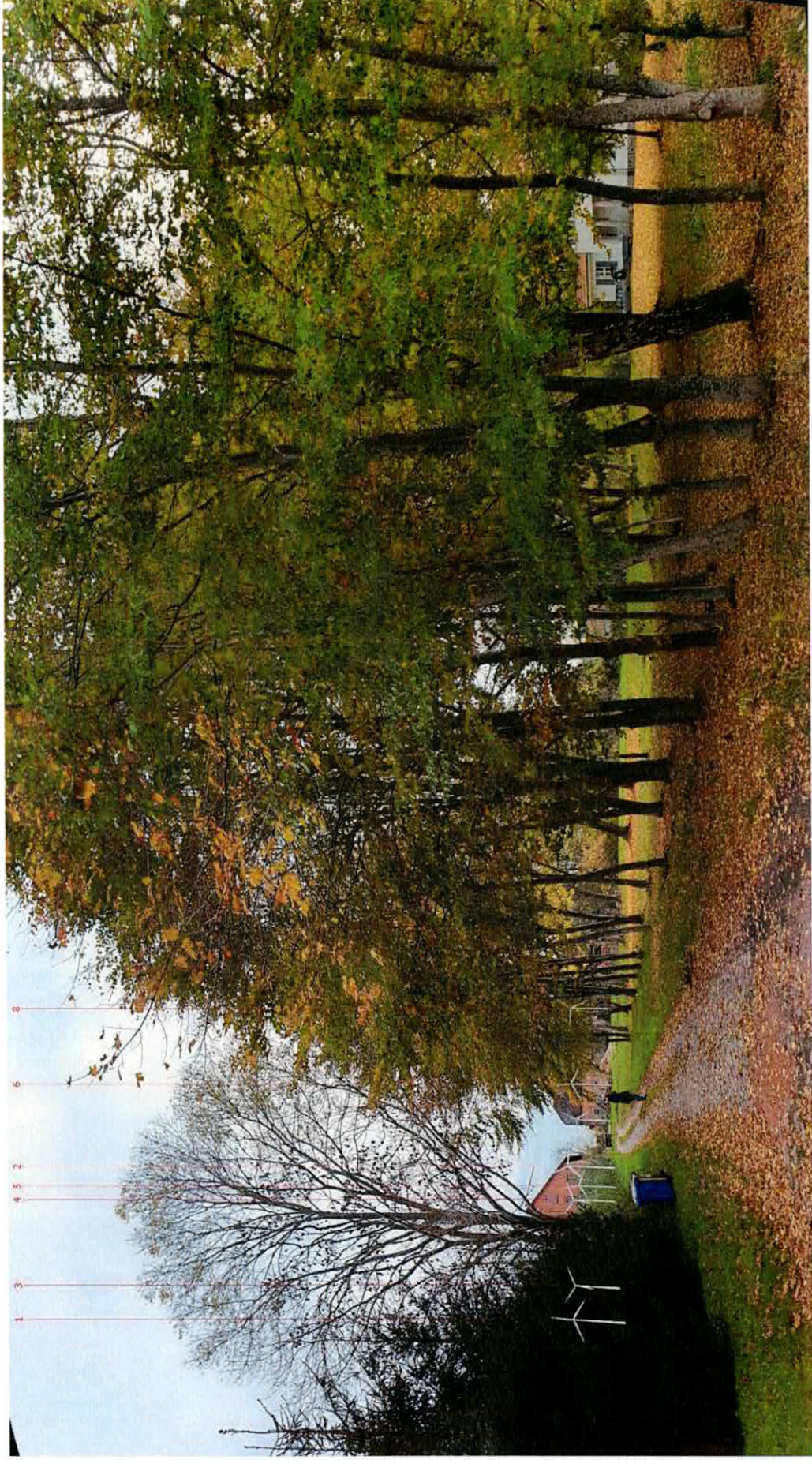
Brak ekspozycji sylwety wsi i dominanty kulturowej.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 11, widok z punkt 11 oznaczonego na mapie

Widok w kierunku wsi Motarzyno i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja sylwety wsi widoczna. Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny w ostatnim planie, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 12, widok z punkt 12 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Kotowo na zespół dworsko-parkowy i kierunek lokalizacji zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja wnętrza wsi i dominanty kulturowej utrzymana.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnienia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 13, widok z punkt 13 oznaczonego na mapie

Widok z drogi pomiędzy wsiami Kotowo – Motorzyno w kierunku wsi Budowo i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja wsi Motorzyno utrzymana, Budowo nie widoczne. Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie widoku, nie występuje na kierunku widoku wsi - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 14, widok z punkt 14 oznaczonego na mapie

Widok z drogi pomiędzy wsiami Gałęźnia Wielka - Niepogłędzie w kierunku wsi Budowo i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja wsi Niepogłędzie utrzymmana, Budowo nie widoczne. Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie widoku, nie występuje na kierunku widoku wsi - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymmana ekspozycja.

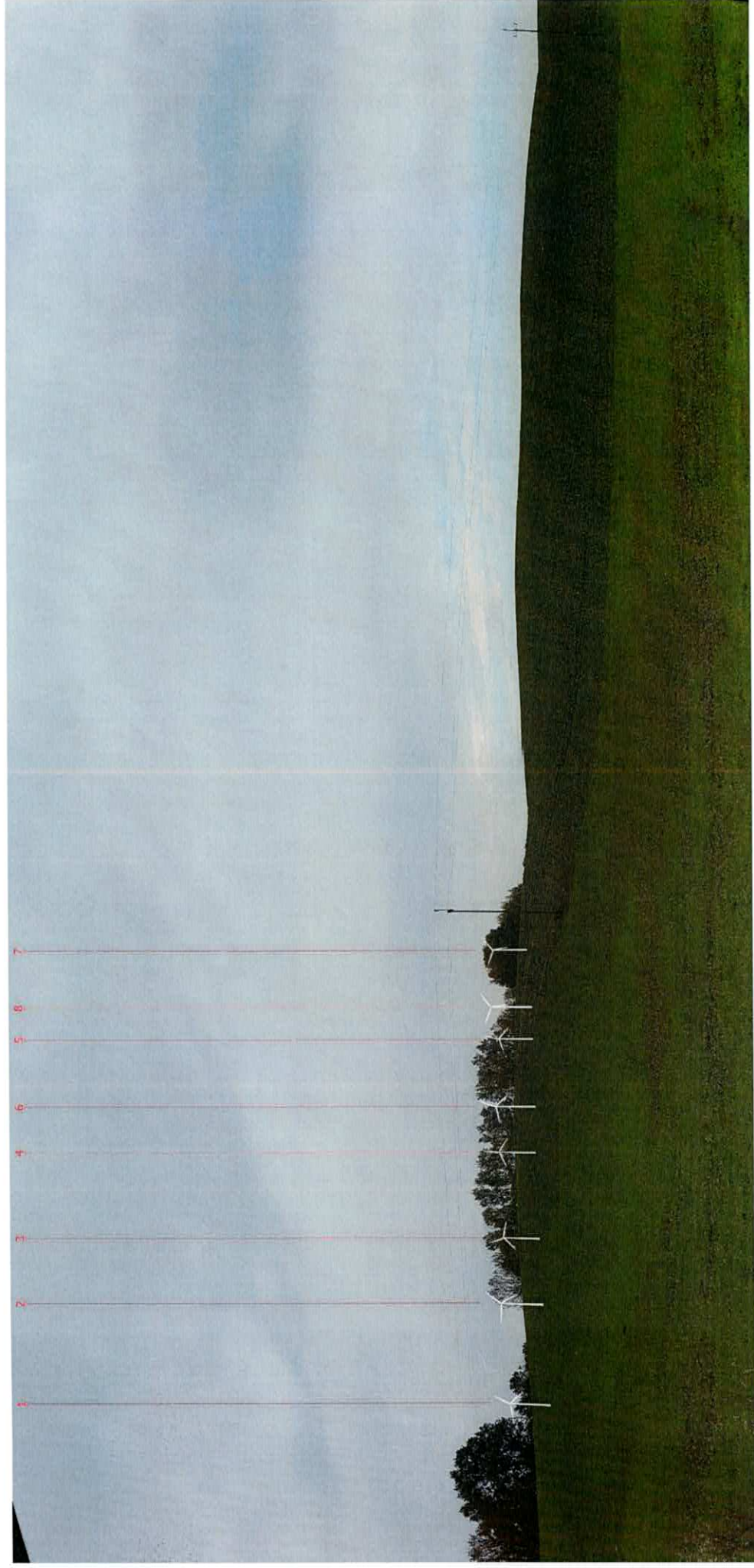

PANORAMA/SYMULACJA 15, widok z punkt 15 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Gałęzowo w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja wnętrza wsi utrzymana. Krajobraz kulturowy współczesny.

Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie widoku - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 16, widok z punkt 16 oznaczonego na mapie

Widok z drogi pomiędzy wsiami Gałęzowem - Niepogłędzie w kierunku wsi Budowo i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Budowo nie widoczne.

Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie widoku - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

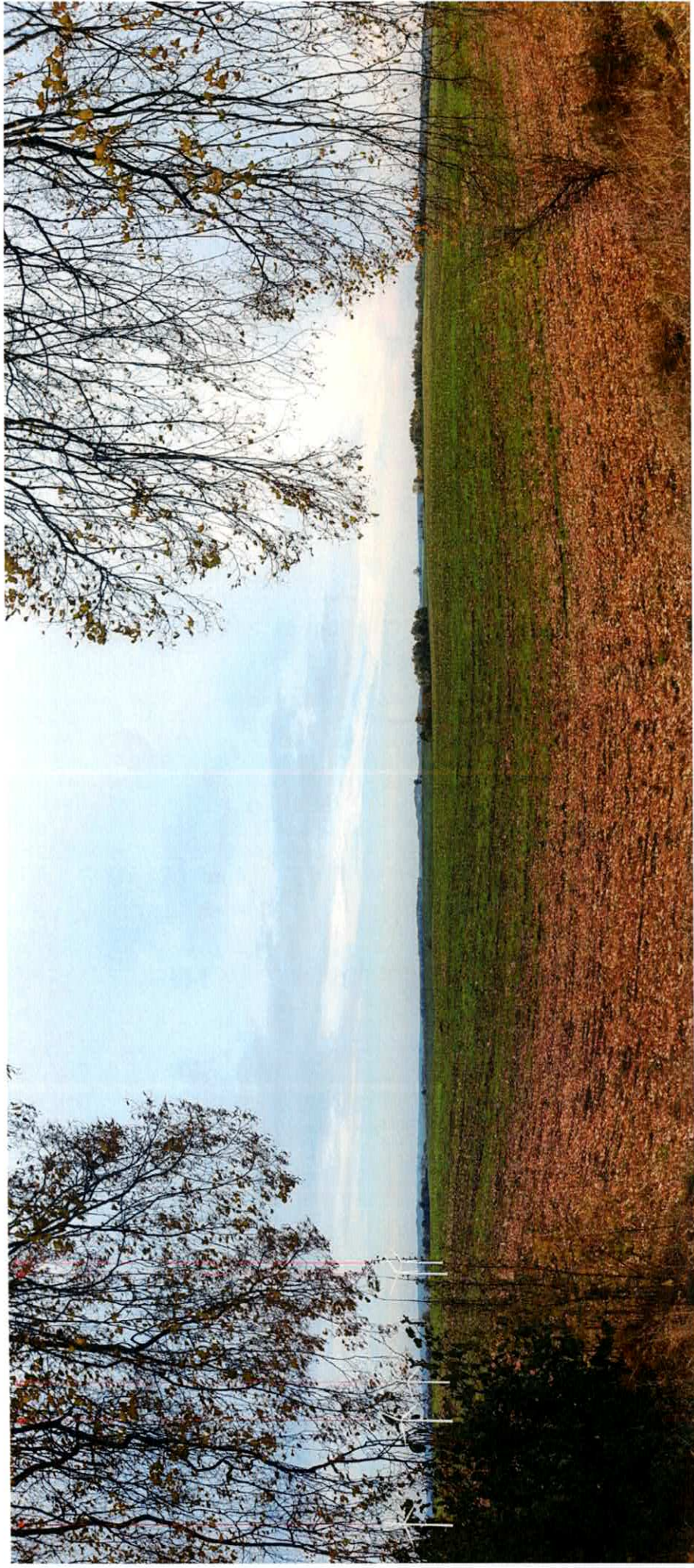

PANORAMA/SYMULACJA 17, widok z punkt 17 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Niepogłędzie w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja wnętrza wsi utrzymywana. Krajobraz kulturowy współczesny.

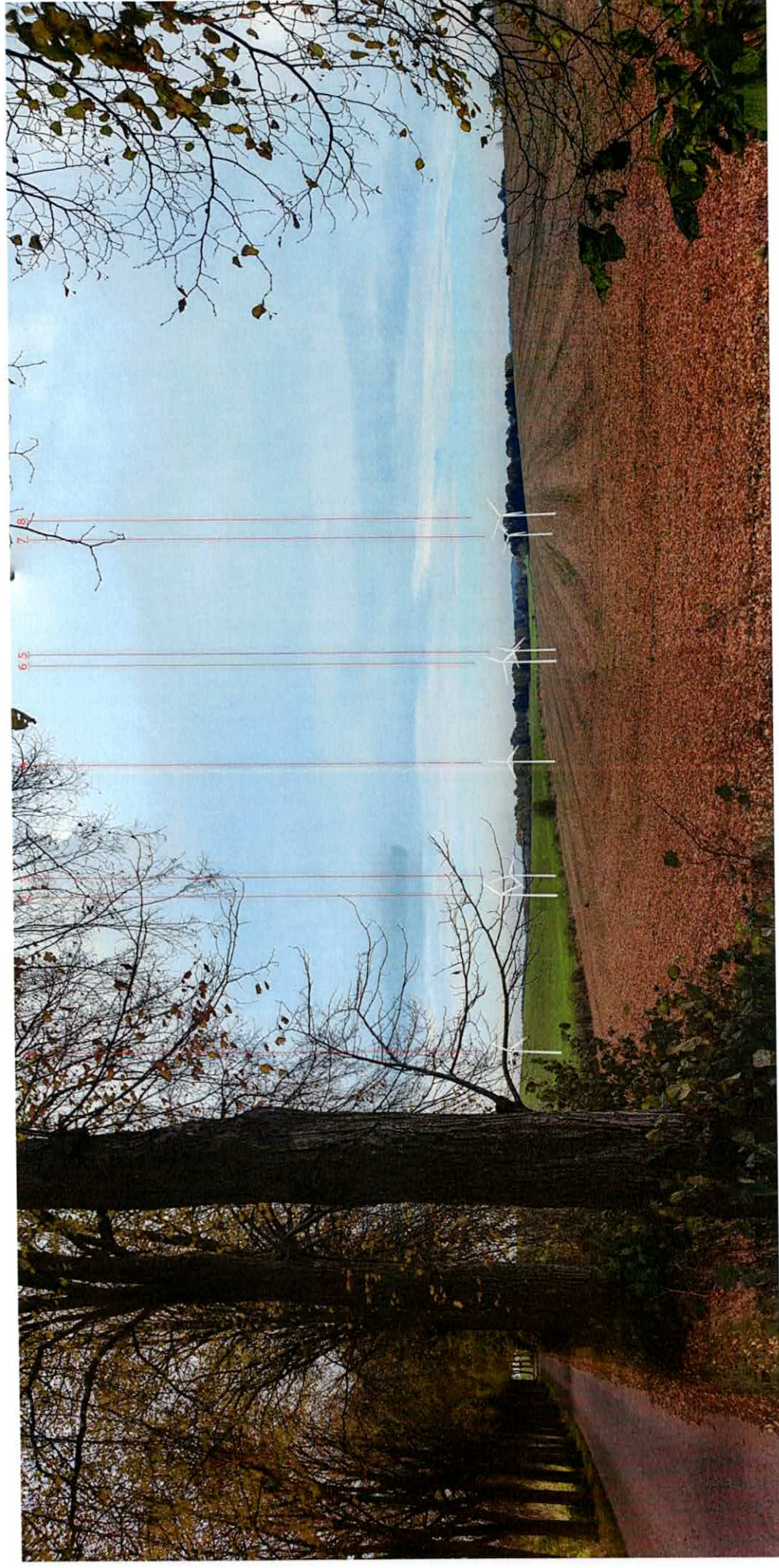
Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 18, widok z punkt 18 oznaczonego na mapie

Widok z drogi pomiędzy wsiami Niepogłędzie – Budowo, w kierunku wsi Budowo i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Budowo nie widoczne.

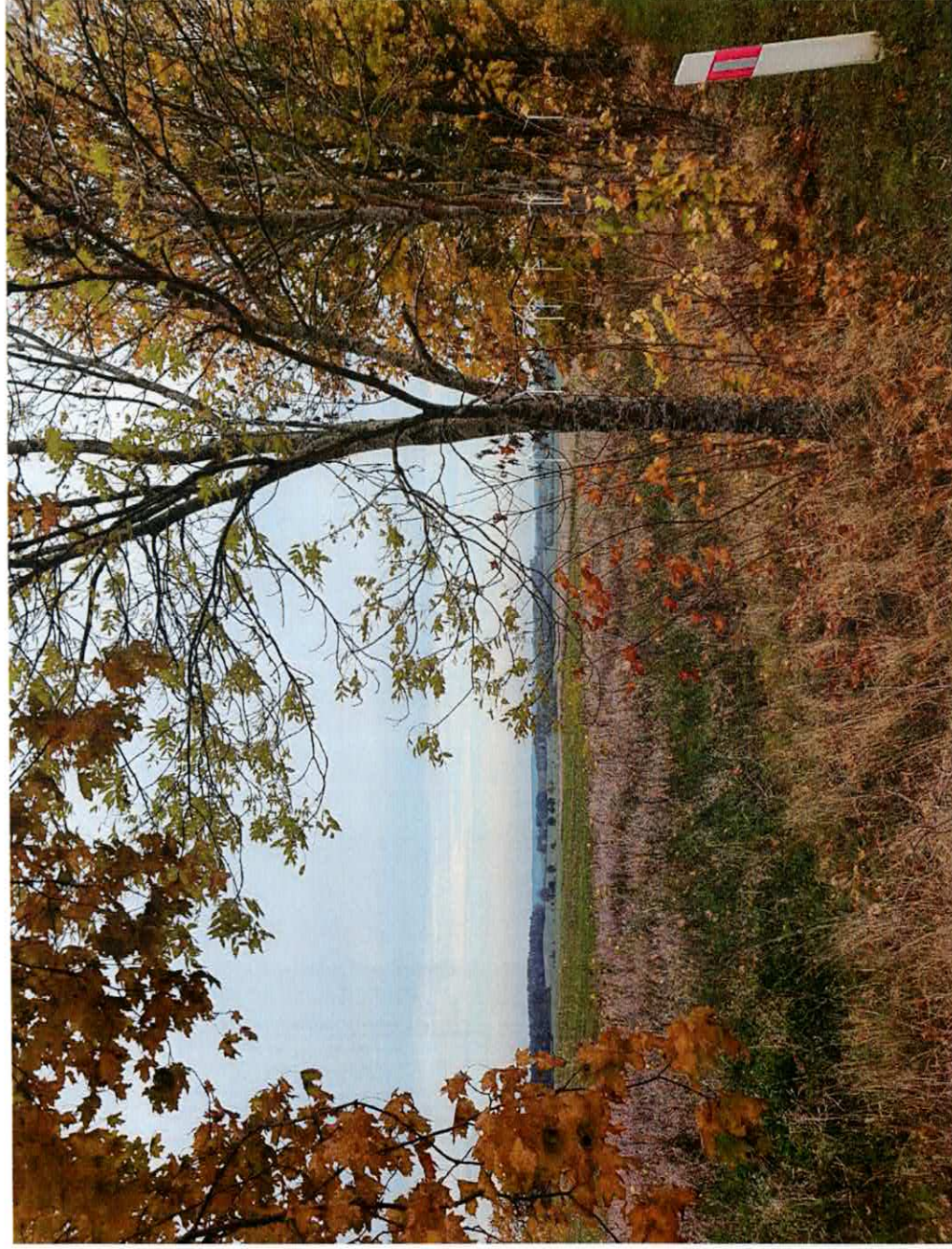
Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie widoku - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 19, widok z punkt 19 oznaczonego na mapie

Widok z drogi pomiędzy wsiami Niepogłędzie – Budowo, w kierunku wsi Budowo i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Budowo nie widoczne.

Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie widoku - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 20, widok z punkt 20 oznaczonego na mapie

Widok z drogi pomiędzy wsiami Motorzyno – Budowo, w kierunku wsi Budowo i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Budowo nie widoczne.

Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie widoku - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 21, widok z punkt 21 oznaczonego na mapie

Widok z drogi pomiędzy wsiami Motorzyno – Budowo, w kierunku wsi Budowo i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Na krótkim odcinku drogi ekspozycja sylwety wsi Budowo słabo widoczna. Zespół elektrowni wiatrowych widoczny w ostatnim planie widoku, w tle sylwety wsi – brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA/SYMULACJA 22, widok z punkt 22 oznaczonego na mapie

Widok z ptn. wjazdu do Dębnicy Kaszubskiej, w kierunku dominanty kulturowej – kościoła wieżowego – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja sylwetki miejscowości z dominantą utrzymaną.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, po lewej stronie widoku - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

WIDOK 23, widok z punkt 23 oznaczonego na mapie

Widok na zapórę wodną na rzece Stupi.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA 24, widok z punkt 24 oznaczonego na mapie

Widok z okolic osady Niemczewo, w kierunku wsi Motarzyno i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja utrzymana, krajobraz kulturowy współczesny. Zespół elektrowni wiatrowych i sylweta wsi nie widoczne - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA/SYMULACJA 25, widok z punkt 25 oznaczonego na mapie

Widok z pld. skraju wsi Budowo, w kierunku dominanty kulturowej – kościoła wieżowego – stan po realizacji inwestycji.

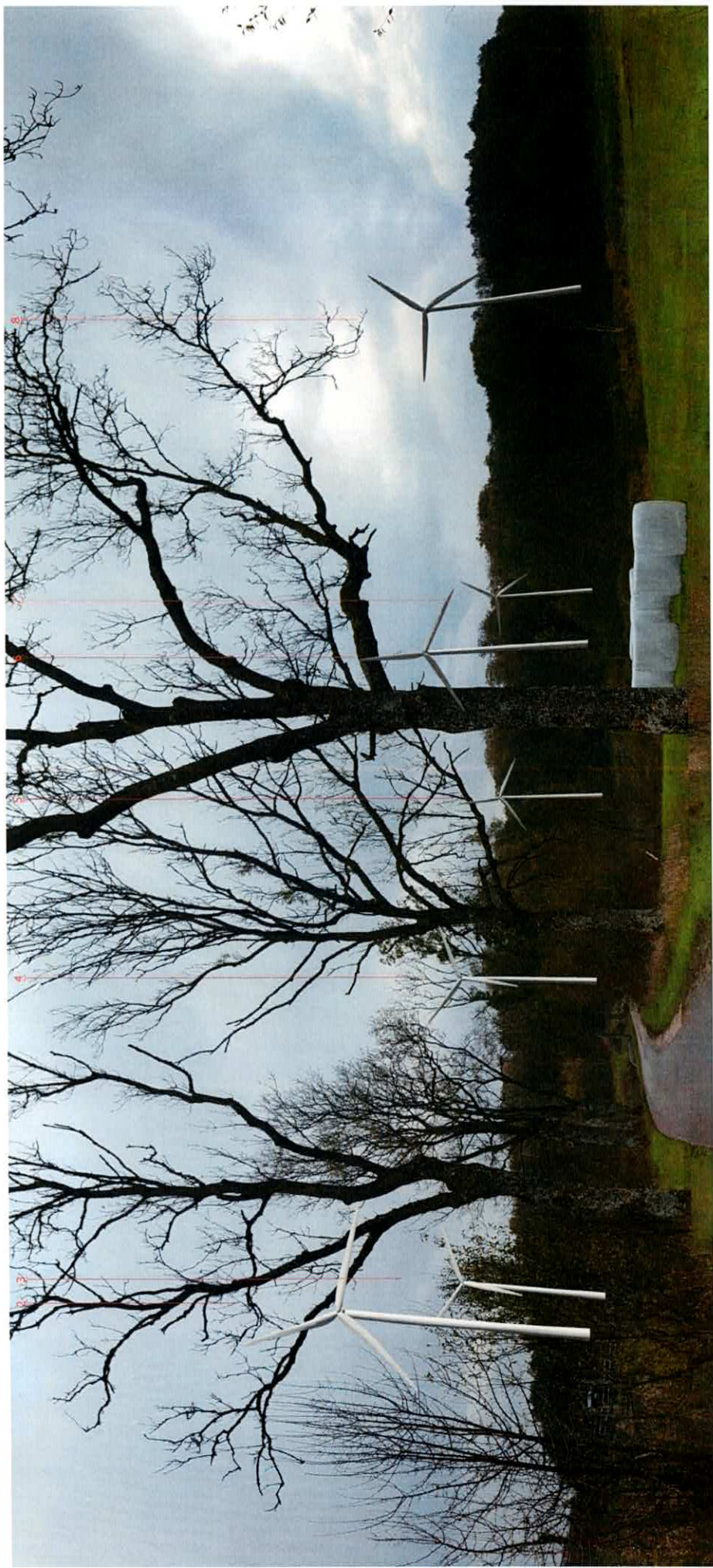
Ekspozycja sylwety wsi z dominantą utrzymaną, krajobraz kulturowy współczesny.

Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie, po prawej stronie widoku - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA/SYMULACJA 26, widok z punkt 26 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Budowo na dominantę kulturową – kościół wieżowy i w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja wnętrza wsi z dominantą utrzymaną, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji. Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA/SYMULACJA 27, widok z punkt 27 oznaczonego na mapie

Widok z drogi pomiędzy wsiami Budowo - Jawory, w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Zespół elektrowni wiatrowych widoczny w ostatnim planie widoku, za ścianą drzew - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

WIDOK 28, widok z punkt 28 oznaczonego na mapie

Widok na cmentarz we wsi Jawory, poza kierunkiem zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Zespół elektrowni wiatrowych widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA/SYMULACJA 30, widok z punkt 30 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Jawory na dominantę kulturową – pałac z parkiem i w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja zespołu pałacowo-parkowego utrzymana, zespół elektrowni wiatrowych nie stanowi tła widoku na zabytek- brak kolizji z krajobrazem kulturowym. Fragment zespołu elektrowni wiatrowych wystąpi na skraju widoku, poza granicami zespołu pałacowo-parkowego.

WIDOK 29, widok z punkt 29 oznaczonego na mapie

Widok w kierunku wsi Jawory i w kierunku zespołu pałacowo-parkowego, poza kierunkiem zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, poza widokiem - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA 31, widok z punkt 31 oznaczonego na mapie

Widok z drogi Jawory - Unichowo, w kierunku wsi Nożynko, poza zespołem elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja krajobrazu kulturowego utrzymana.

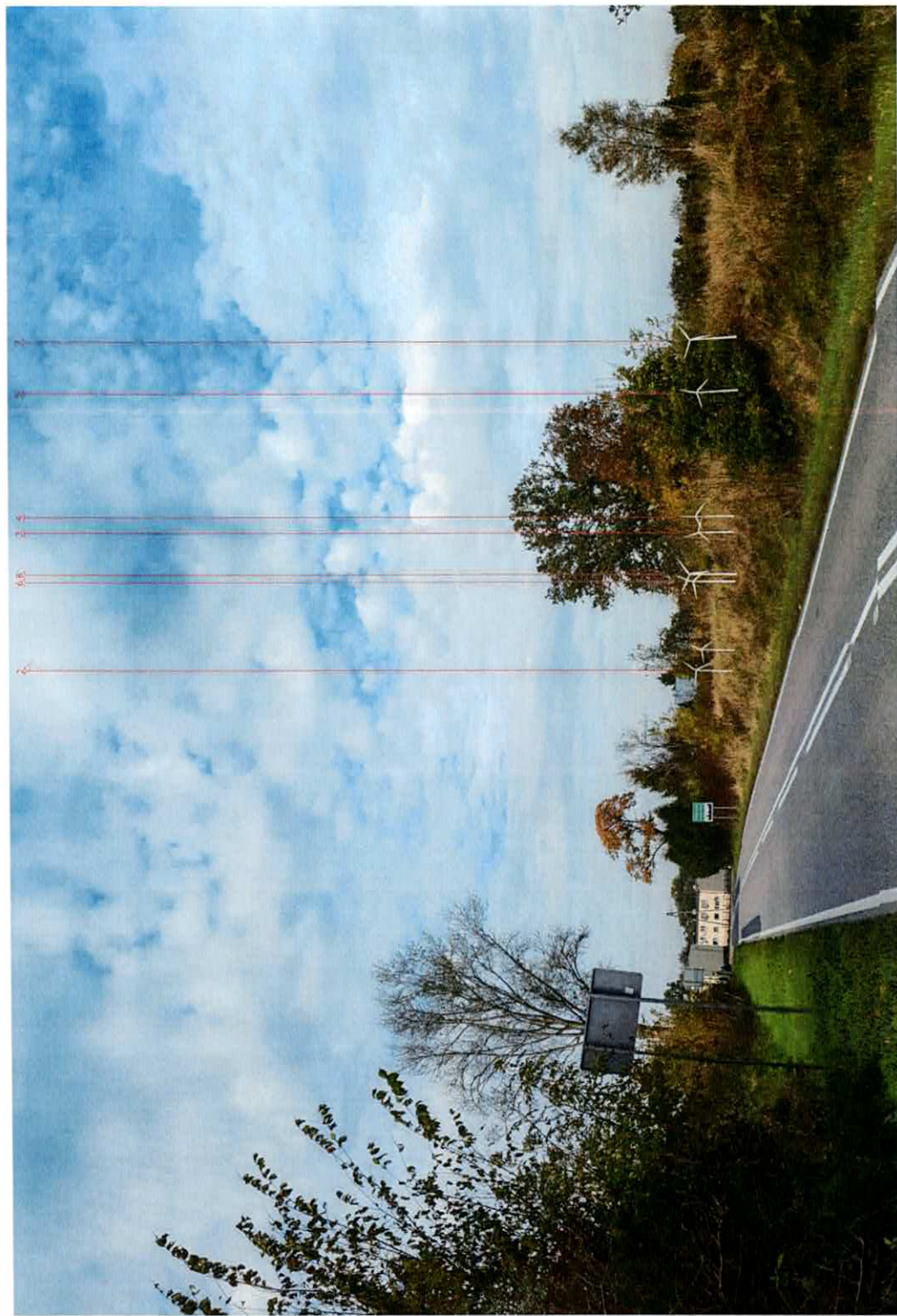
Zespół elektrowni wiatrowych i sylweta wsi Nożynko nie widoczne - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA 32, widok z punkt 32 oznaczonego na mapie

Widok z drogi Budowo - Unichowo, w kierunku wsi Jawory i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja krajobrazu kulturowego utrzymana.

Zespół elektrowni wiatrowych i sylweta wsi Jawory nie widoczne - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

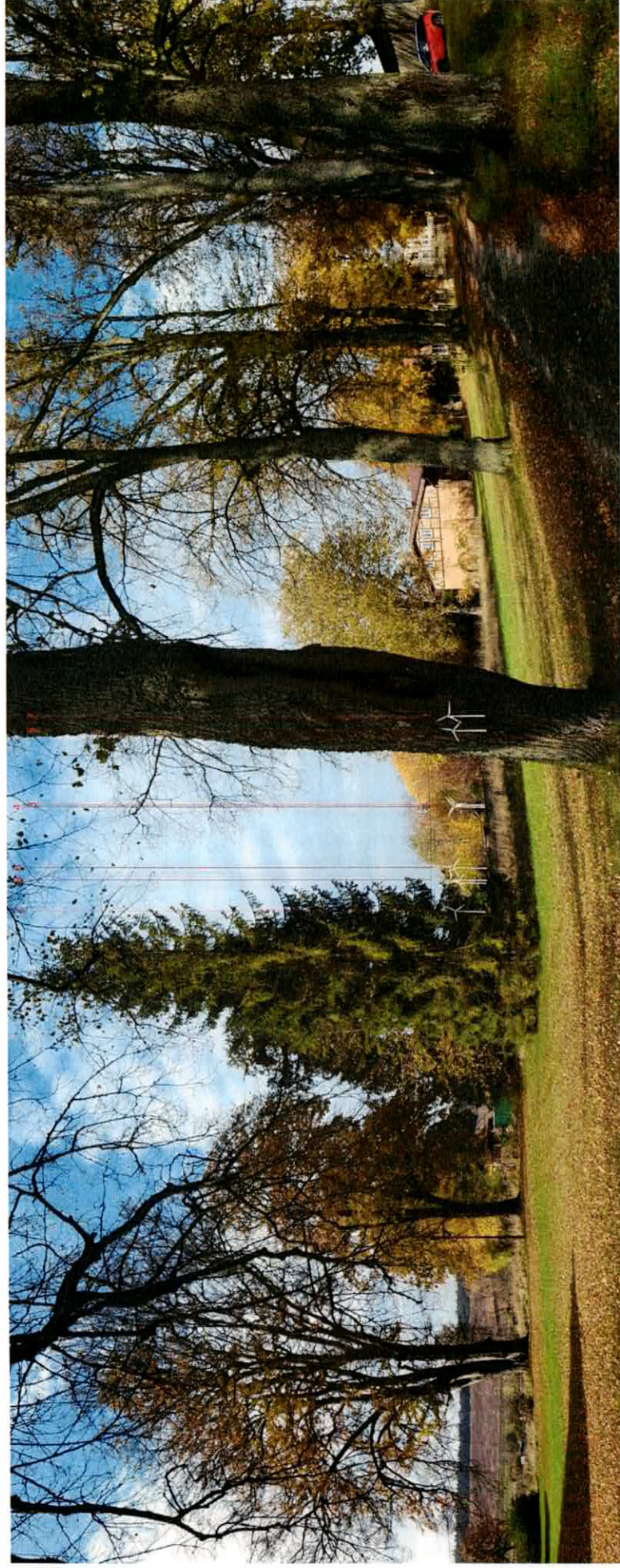

PANORAMA/SYMULACJA 33, widok z punkt 33 oznaczonego na mapie

Widok z pld. krańca wsi Unichowo w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja wnętrza wsi utrzymywana. Krajobraz kulturowy współczesny.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 34, widok z punkt 34 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Karłowo na zespół pałacowo-parkowy i kierunek lokalizacji zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja wnętrza wsi i dominanty kulturowej utrzymywana.

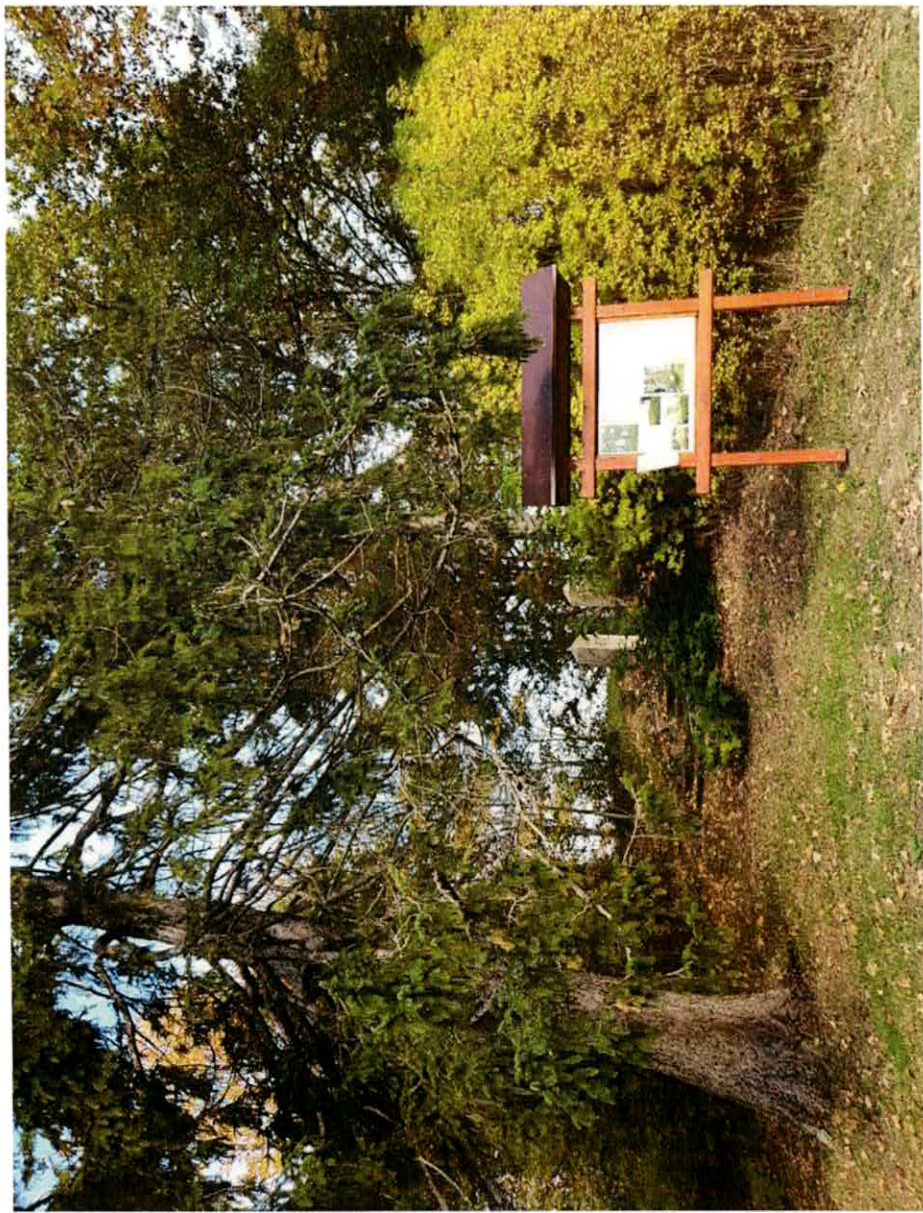
Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymywana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 35, widok z punkt 35oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Nożynko i w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja wnętrza wsi utrzymywana.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymywana ekspozycja.

WIDOK 35', widok z punkt 35' oznaczonego na mapie

Widok na cmentarz we wsi Nożynko, poza kierunkiem zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Zespół elektrowni wiatrowych widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA/SYMULACJA 36, widok z punkt 36 oznaczonego na mapie

Widok w kierunku wsi Nożynko i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja sylwety wsi utrzymana. Krajobraz kulturowy współczesny.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 37, widok z punkt 37 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Nożyno, zespół elektrowni wiatrowych w innym kierunku – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja dominanty kulturowej – kościoła wieżowego utrzymywana. Krajobraz kulturowy współczesny. Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymywana ekspozycja.

PANORAMA/SYMULACJA 38, widok z punkt 38 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Nożyno, w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja wnętrza wsi utrzymana. Krajobraz kulturowy współczesny.

Zespół elektrowni wiatrowych słabo widoczny, w ostatnim planie widoku - brak kolizji z krajobrazem kulturowym, utrzymana ekspozycja.

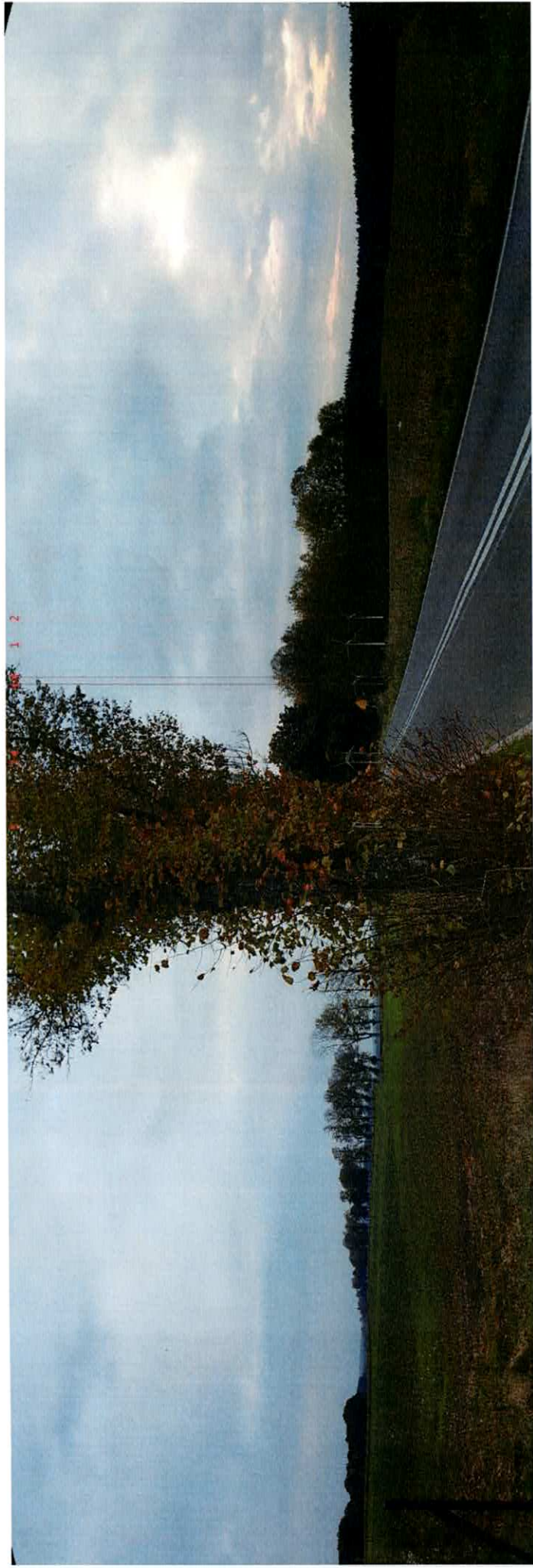

PANORAMA/SYMULACJA 39, widok z punkt 39 oznaczonego na mapie

Widok z drogi Gogolewko - Maleniec, w kierunku osady Maleniec i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja krajobrazu kulturowego utrzymana.

Zespół elektrowni wiatrowych widoczny w ostatnim planie za pasmem drzew, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA/SYMULACJA 40, widok z punkt 40 oznaczonego na mapie

Widok z pld. skraju wsi Gogolewo w kierunku wsi Gogolewko i zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja krajobrazu kulturowego utrzymana.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

WIDOK 40, widok z punkt 40 oznaczonego na mapie

Widok na współczesny kościół wieżowy we wsi Gogolewo, zespół elektrowni wiatrowych w przeciwnym kierunku widzenia – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja krajobrazu kulturowego utrzymana, krajobraz kulturowy współczesny. Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA/SYMULACJA 42, widok z punkt 42 oznaczonego na mapie

Widok z drogi Gogolewo - Dobieszewo w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych, po prawej stronie widoku istniejący zespół elektrowni wiatrowych w otoczeniu wsi Dobieszewo – stan po realizacji inwestycji.

Ekspozycja krajobrazu kulturowego utrzymmana.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

PANORAMA/SYMULACJA 43, widok z punkt 43 oznaczonego na mapie

Widok z wnętrza wsi Dobieszewo na dominantę kulturową – kościół wieżowy i w kierunku zespołu elektrowni wiatrowych – stan po realizacji inwestycji. Ekspozycja wnętrza wsi z dominantą utrzymaną, dystans pomiędzy obiektami zapewnia brak kolizji.

Zespół elektrowni wiatrowych nie widoczny - brak kolizji z krajobrazem kulturowym.

STUDIUM WPŁYWU SIŁOWNI WIATROWYCH NA KRAJOBRZ KULTUROWY GMINY DĘBNICA KASZUBSKA

LEGENDA:

 GRANICE ADMINISTRACYJNE GMINY DĘBNICA KASZUBSKA

 ORIENTACYJNA LOKALIZACJA ELEKTROWNI
WIATROWYCH

CHRONIONE KOMPONENTY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO,
ANALIZOWANE OBIEKTY I OBSZARY

 PARK KRAJOBRAZOWY "DOLINA ŚLUPY"

 GRANICE OTULINY PARK KRAJOBRAZOWY "DOLINA ŚLUPY"

 OBSZAR NATURA 2000 - SOO "DOLINA RZĘKI ŚLUPY"

 OBSZAR NATURA 2000 - OSO "DOLINA ŚLUPY"

 DOMINANTA KULTUROWA
KOŚCIÓŁ WIEŻOWY, DWÓR/PAŁAC Z PARKIEM, CMĘTARZ

 ANALIZOWANE DROGI PUBLICZNE

 ISTNIEJĄCE OBSADZENIA DRÓG

 ISTNIEJĄCY ZESPÓŁ ELEKTROWNI WIA-
TROWYCH W OTOCZENIU WSI DOBIESZEWO

